

700444D

T.C.
Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Yöneticisi
Doç. Dr. Güner ÖZTUNA

Hazırlayan
Reşide ÖZEL

İstanbul 1993

378,556
099
1983

ÖNSÖZ

Üniversiteler eğitim, sanayi, sağlık gibi çağdaşlık kriteri olan unsurlara nitelikli insan yetiştiren eğitim ve araştırma kurumlarıdır. Bu nedenle üniversitelerin durumu ülkelerin genel durumunu belirleyen kurumlardır. Üniversitemiz 1982 yılında kurulmuş akademik kadro, fiziki yapı ve eğitim donanımları açısından hızlı bir gelişme göstermiştir.

Ülkeler ve teknolojik gelişme nereye ulaşırsa ulaşsın onları bulunduğu düzeye getiren insanlardır. İşte üniversitemizin kuruluşu ve gelişimini incelemeğe çalıştığım tezimin oluşumunda yardımcı olan tez danışmanım Doç.Dr. Güner Öztuna'ya bana üniversitemize ait bütün bilgileri sağlayan Genel Sekreter Altan Kitapçı'ya, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Rektörlük binası çalışanlarına, Yapı İşleri'nin verilerinden yararlanmamı sağlayan eski Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanı Adnan Onar'a, herşeyimi borçlu olduğum Sayın Dekanım Prof. Dr. Ali Sait Sevgener'e, Matbaa bölümünün tüm olanaklarından yararlanmamı sağlayan Bölüm Başkanım Dr. Aşkın Çelik'e, her zaman yanımda olan Matbaa Eğitimi Bölümü öğretim elemanı arkadaşlarıma, tezimin yazımını büyük titizlik ve sabırla yapan dizgi operatörlerine teşekkür ederim.

Marmara Üniversitesi
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

T01707

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Marmara Üniversitesi'nin kuruluş ve gelişimini araştırmaktır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Türkiye'de Yüksek Öğretim kurumlarının gelişimi ele alınmakta ve Cumhuriyet öncesi dönem, 1923 - 1933 dönemi, 1933 - 1946 dönemi 1946 - 1981 dönemi, 1981'den sonraki dönem olmak üzere 5 bölümde incelenmektedir.

İkinci bölümde İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunun kuruluş ve gelişimi incelenmektedir. Bu bölümde 1883 - 1981 yılları arasında İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunun geçirmiş olduğu aşamalar araştırılmaktadır.

Üçüncü bölümde Marmara Üniversitesinin kuruluş ve gelişimi incelenmektedir. Bu bölümde ilk olarak Öğretim Üyeleri ve öğrenciler açısından ortaya çıkan gelişmeler, ikinci olarak Üniversite bütçesinde ortaya çıkan gelişmeler son olarak da kampüs ve bina açısından gelişmeler toplu olarak verilmektedir. Çalışmanın son bölümünde, ulaşılan sonuçlar kısaca sıralanmaktadır.

ABSTRACT

In this thesis, establishment and development of Marmara University are studied. In the first of totally four chapters, the development of High Education Institutes in Turkey is held in five sub-divisions: Pre-republic, 1923 - 1933, 1933 - 1946, 1946 - 1981, and 1981 up to present.

The development Istanbul Academy of Commerce and Economics held in chapter two. In this chapter the developmental steps the school underwent during 1883 - 1981 period are studied.

In chapter three, in which the establishment and development of Marmara University are studied, a) the advancement of relations between teaching members and students; b) the advancement of university budget, and c) the improvement in physical condition of campuses and school buildings are held.

In the last chapter the results attained are given briefly.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER.....	IV
I. TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARININ GELİŞİMİ.....	1
1.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	2
1.2. 1923 - 1933 DÖNEMİ.....	6
1.3. 1933 - 1946 DÖNEMİ.....	8
1.4. 1946 - 1981 DÖNEMİ.....	10
1.5. 1981'DEN SONRAKI DÖNEM.....	15
2. İSTANBUL YÜKSEK İKTİSAT VE TİCARET OKULUNUN KURULUŞ VE GELİŞİMİ	20
2.1. HAMİDİYE TİCARET MEKTEBİNİN KURULUŞ YÖNETMELİĞİ.....	21
2.2. TANZİMAT DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER.....	30
2.3. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER	32
2.4. CUMHURİYET DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER.....	33
3. MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ	36
3.1. MARMARA ÜNİVERSİTESİNİN KURULUŞU.....	36
3.2. MARMARA ÜNİVERSİTESİNİN GELİŞİMİ.....	39
3.2.1. ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK STATÜLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	39
3.2.2. ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI SAYISINDAKİ ARTIŞ ORANLARI.....	42

3.3. MARMARA ÜNİVERSİTESİ BÜTÇESİNİN GELİŞİMİ.....	43
3.3.1. BÜTÇE ÖDENEĞİNİN HARCAMA KALEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI	44
3.3.2. BÜTÇE ÖDENEĞİNİN HARCAMA TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI	45
3.4. MARMARA ÜNİVERSİTESİ KAMPÜS VE BİNALARI.....	46
4. SONUÇ.....	50
YARARLANILAN KAYNAKLAR	51
ÖZGEÇMİŞ	52

BÖLÜM - I

I. TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARININ GELİŞİMİ

Bu bölümde önce Türkiye dışındaki ülkelerde yüksek öğretim kuruluşlarının gelişimi kısaca değerlendirilecek sonra Türkiye'deki gelişmeler ele alınacaktır.

Avrupa'da özellikle Rönesans reformlarından sonra Yüksek Öğretim Kurumlarında önemli gelişmeler olmuştur. Avrupa'da ilk olarak yüksek öğretime giden bilim yollarının temellerinin atılışı, M.Ö beşinci yüzyılda Atina'da başlar. Bunu yine M.Ö aynı asırlarda Mısır izler. Gelişmelerin devamı M.S. altıncı asırlarda Akdeniz ülkelerinde görülür. Yüksek Öğretim Kurumları M.S. onikinci yüzyılda Batı Roma İmparatorluğunda kiliselerde daha etkin şekilde gelişmeye başlar. Hukuk, tıp, tanrıbilim, matematik, güzel sanat dalları, eğitim konularının esaslarını kapsamaktaydı.

İlk olarak onikinci yüzyılda Paris (Sorbon) Üniversitesinin temeli dört fakülte halinde oluşmuştur. Bu şekilde dünyada ilk yükseköğretim kurumunun kurulduğunu görürüz. Bunu Avrupa'da kurulan diğer yükseköğretim kurumları izlemiştir. 1243 de Salamanca, 1249 da Oxford, 1348 de Prag, 1365 de Viyana, 1385 de Heidelberg, 1465 de Budapeşte, 1575 de Leyden, 1537 de Lozan, 1632 de Dorpat Üniversiteleri kurulmuş ve bunları diğer üniversitelerin kurumları izlemiştir. Amerika'da ise 1636 yıllarında Harward, Yale, Columbia üniversiteleri kurulmuş, özellikle ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren diğer yüksek öğretim kurumlarının kurulması büyük gelişmeler göstermiştir.

Ülkemizde yükseköğretim kurumlarının gelişimi Amerika ve Batı ülkelerinden çok sonra başlamış ve gelişimi çok ağır olmuştur. Bu gelişme Atatürk'ün Yüzyüncü Doğum Yılı Anısına hazırlanan eserde, aşağıda görüleceği üzere ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

Ortaçağ islâm dünyasının ünlü öğretim kurumları olan medreseler, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş ve gelişme dönemlerinde öğretim alanlarında başarılarını sürdürmüşlerdi. Ne var ki XVI. yüzyılın sonlarından başlayarak yeni bilimlere kapılarını kapamakla kalmayıp felsefe, matematik ve tıp gibi eskiden okutulan dersleri de programlarından ya çıkarmışlar ya da yeterince yer vermemişlerdir. Daha çok şeriatla ilgili bilimlerin (şer'î ilimlerin) okutulduğu birer dinî öğretim kurumları halini almışlardı. Pozitif bilimleri okumadan medreseyi bitiren kadı ve müftüler, meslek yaşamlarında karşılaştıkları bazı kolay sorunları bile çözemiyorlardı.

1.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM

İmparatorlukta gerileme başladığında başta askerlik olmak üzere bir çok alanda yenileşme ve çağdaşlaşma girişimleri olmuş, ancak medrese bu yönde hiçbir çaba göstermemiştir. Bu yüzden devlet yaşamında gereksinim duyulan elemanları yetiştirmek üzere yeni öğretim kurumları açılmaya başlanmıştır. Öncelik ordunun gereksinmelerini karşılayacak okullara verilmiştir. Deniz ve Kara Mühendishaneleri (1773 - 1794) ile Tıbbiye (1828) ve Harbiye (1834) bu amaçla öncelikle açılan okullar oldular . Böylece klâsik medreselerin yanısıra eğitim ve öğretim alanında çağdaş eğitim yapan kurumlar doğdu ve öğretimde "ikilik" başladı.

Tanzimat döneminde (1839 - 1876) ilk ve ortaöğretim alanında sivil yaşama memur yetiştiren orta dereceli okullar da açıldı. Medreseli - Mektepli ayrıcalığını giderip "uzlaşımçı" bir politika güden Tanzimatçılar bunda başarılı olamadılar. İkilik giderek belirginleşti. Rüştiye, İdadî, Sultani adını taşıyan yeni okulların yanısıra çok geçmeden çeşitli mesleki öğretim kurumları ve Üniversite (Darülfünûn) faaliyete geçti.

Öte yandan önceleri büyük bir hoşgörüyle müslüman olmayan toplulukların yönetimine bırakılmış olan okullara yabancı devletlere tanınan geniş ayrıcalıkların sonunda yenileri de eklendi. İmparatorluk içindeki öğretim kurumları, ders programları, öğretim sistemleri ve amaçları itibarıyla birbirlerinden tamamıyla farklı üç gruba ayrılmış oldu. 1) Dinî öğretim

kurumları: Sübyan Mektepleri ve Medreseler 2) Genel öğretim kurumları ve meslek okulları: Rüştîye, İdadî, Tıbbîye, Harbiye, Mülkiye, Muallim Mektepleri gibi. 3) Yabancı okullar.

Tanzimat döneminde yenileşme yolunda ciddi hiç bir çaba göstermeksizin tarihi seyrine terkedilmiş olan medreselerin yüksek basamakların bulunduğu Fatih ve Süleymaniye külliyelerinde yer alan kürsülerde çeşitleri ve nitelikleri bakımından henüz batılı anlamda disiplinleşmemiş İslâm dini ve hukuki alanlarında uzmanlaşacak kimselere Arap dili ve edebiyatı öğretilmekle yetiniliyordu. Öğretim düzeyi giderek düşmekteydi. Medreseden çıkmakla birlikte kurumun içinde bulunduğu çıkmazı gören kendi kendini yetiştirmiş bazı aydınların yaptıkları uyarılar ve eleştirilerle gerçekleri ortaya koymalarına karşın II. Meşrutiyete değin medreseleri düzeltmek yolunda ciddi bir çaba gösterilmedi. Ancak 29 Eylül 1914 tarihli İslah-ı Medaris Nizamnâmesi ile bu kurumun düzenlenmesine çalışıldı. "Evvel, Sanî" ve "Âli" olmak üzere 4'er yıllık üç kısma ayrılan İstanbul Medresesi'nin "tâli" sınıfında dini bilimlerin yanısıra felsefe, riyaziye, tıbbîye, fizik, kimya, iktisat gibi derslere de yer verildi. Ne var ki bu girişim de sonuçlandırmadı. Böylece Meşrutiyet Türkiye'sinde de medrese-mektep ikiliği devam etti. Ülkemizde bir çok alanda olduğu gibi eğitim ve öğretimde de yenilikler, Tanzimat döneminde (1839 - 1876) yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemin başlarında ilk ve orta öğretim alanında önemli gelişmeler olmuştur. Yüksek öğretimde Üniversite fikri de geçici Maarif Meclisinde 1846'da ortaya atılmış, İstanbul'da "Darülfünun inşası" hükümete önerilmiştir. Böylece Osmanlı uyruğundan olanların yanyana okuyup yetişebilecekleri ve yatılı bir okulun eğitim koşulları içinde kazanacakları ortak bir formasyon ve karakterle devlete hizmet edecek kuşakların yetişeceği düşünülmüştür(1).

Maarif Meclisi'nin önerisi benimsenerek 1846 yılı Ekim ayı sonlarında Ayasofya Müzesi yanındaki bir arsaya Darülfünun binasının temeli atıldı.

(1) Esat Çelebi, Yüz Yıllık Mezunları ile İstanbul Yüksek Ticaretliler 1883 - 1983 Fatih Yayınevi Matbaası, İstanbul 1983, s.15.

Ancak, güçlükler içerisinde bina 9 yılda bitirilebildi. Gerçek anlamda sürekli eğitim ve öğretim bir türlü başlatılmadı. 12 Ocak 1863'te Derviş Paşa'nın verdiği fizik dersiyle çalışmalar başladı. Herkese açık olan dersler bir süre sonra gözden düştü, üniversite binası Maliye Nezareti'ne devredildi. Darülfünun kiralık ahşap bir konağa taşındı ve 1865'te çıkan bir yangında ders araçları, kitaplığı ile birlikte yandı.

Darülfünun kurma işi ikinci kez 1 Eylül 1869'da yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizâmnamesi ile yeniden gündeme alındı. Nizamnamenin "Darülfünun" başlığını taşıyan 79-128 maddeleri ayrı zamanda ülkemizde yayınlanmış ilk Üniversite yasası niteliğini taşımaktadır. Bu maddeler incelendiğinde: 1- Felsefe ve edebiyat, 2- İlm-i Hukuk ve 3- Ulûm-ı Tıbbiye ve Riyaziye öğrenmeye özgü üç daldan (fakülte) den oluşacak ve " Darülfünun-ı Osmani" adını taşıyacak dönemine göre az çok bilimsel ve yönetsel özelliğe sahip bir üniversite tasarlandığı anlaşılmaktadır. Tüzüğe göre öğretim dili Türkçe olacak ancak, Türkçe ders verecek düzeyde öğretmen sağlanıncaya dek Fransızca ders verdirmek mümkün olacaktı.. Batıdaki benzerlerinin program ve iç düzenine göre işlemesi için her konu bir madde ile açıklanmış olmasına karşın, birçok hükmü uygulanmamış, çok iyi düşünüldüğü halde yürürlüğe bütünüyle konulmamıştır. Bu yönetmeliğe göre Darülfünun 20 Şubat 1870'de büyük bir törenle açılmıştır. Ancak bir süre sonra Afganlı Şeyh Cemalettin'in sanayi hakkında verdiği genel bir konferanstaki bazı sözlerinin dini inançlara aykırı olduğu ileri sürülmüş, Darülfünun Müdürü görevinden alınmış ve Cemalettin Afgani de İstanbul'u ve imparatorluğu terketmek zorunda kalmıştır (11 Aralık 1870). Genel konferanslar yapılması da yasaklanmıştır. 1871 yılı ortalarında ise darülfünun bütünüyle kapatılmıştır. Böylece iki yıla yakın bir çalışmadan sonra binbir güçlükle kurulabilen üniversite ortadan kaldırılmıştır. Bu olaydan üç yıl sonra yeniden bir Darülfünun açma girişimi olmuş, Galatasaray Lisesi'ne bağlı olarak açılan "Darülfünun-ı Sultani" öncekilerden farklı olmakla birlikte yüksekokul olarak hizmete girmişse de, bir süre sonra (1882 de) kapanmıştır.

Uzun bir aradan sonra 14 Ağustos 1900'da yayınlanan bir tüzük ile yeniden Darülfünun-ı Şahane'nin açılmasına karar verilmiştir. 1 Eylül 1900'da öğretime başlayan Darülfünun-ı Şahane'nin 27 maddeden oluşan

"Nizânamesi" 1869 Maarif-i Umumiye Nizânamesi'nin Darülfünun'la ilgili bütün hükümlerini yürürlükten kaldırmıştır. Yerine her türlü bilimsel ve yönetsel özerklikten yoksun, üniversiteyi yüksekokul durumuna getiren kurallar konulmuştur. Ancak II. Meşrutiyetin ilânından sonra Üniversite sorunu yeniden ele alınmıştır. Bu dönemde eğitim ve öğretimde yenileşme yapılırken Askeri ve Mülki Tıbbiyeler "Tıp Fakültesi" adı altında birleştirilmişlerdi. 21 Ağustos 1909'da yayınlanan bir yönetmelik ile de İstanbul Darülfünun'u 1-Ulûm-ı Şer'iyeye 2- Ulûm-ı Hukukiye 3- Ulûm-ı Tıbbiye 4- Fünûn 5- Ulûm-ı Edebiye adları altında 5 dala ayrılmıştır. Her dalın başına "Muallimler Meclisi'nce" seçilen bir "Reis", Bakanlıkça atanan bir "Müdür" ve Darülfünun başında da yine Bakanlıkça atanan bir Genel Müdür bulundurulmaktaydı. Öğrenim süresi Tıpta 6, Hukukta 4, diğer dallarda 3'er yıl olarak kabul edilmişti.

21 Nisan 1912 tarihli yeni bir "nizâname" ile de Darülfünun disiplin işleri kurallara bağlanmış, bölümler "Fakülte" adını almışlardır. Bu tarihe kadar bağımsız bulunan Tıp fakültesi de Darülfünun'a bağlanmıştır.

İstanbul Darülfünun'unda I. Dünya Savaşı yıllarında (1914 - 1918) öğretim kadrosuda yabancı profesörlere geniş yer verilmiştir. Bu dönemde Darülfünun "bir yüksekokul kimliğinden bütünüyle sıyrılarak çağdaşbir Üniversitenin işlevini benimsemeye" başlamıştır. Bölümlere Fakülte, Profesörlere ise Müderris adı verilmiş, "Darül Mesa-i" adı altında araştırma enstitüleri kurulmuştur. Bilimsel yayın faaliyetlerinde de gelişmeler olmuştur. Ancak askerlik çağındaki gençlerin silah altına alınmaları öğrenci bulmada güçlük çıkarmış, 1915'da bu yüzden öğretim bile yapılamamıştı. Dönemin belirgin bir özelliği de Darülfünun'da "Bilimsel özerklik" isteklerinin ilk kez ortaya çıkmasıdır. "Meclis-i Müderris" lerin kendi fakültelerine ilişkin sorunlarla meşgul olmaları, Darülfünun'un ortak işlerini ve bilimsel yaşamını düzenleyecek bir "Darülfünun Divanı" (Senato) kurulmak istenmesi nedeniyle bu konuda ilk hazırlıklara başlanmıştır. Ne var ki Mondros Mütarekesi hükümleri gereğince Almanya ve Avusturya-Macaristan uyruklu yabancı profesörlerin 1918-19 öğretim yılı başlarında ayrılmaları ve terhis olan öğrencilerin sınıflarına dönmeleri Darülfünun'u sarsmıştı. Kurumun derlenip toparlanması ve yeniden

bilimsel özerkliğe kavuşması 11 Ekim 1919 tarihli "Darülfünun-u Osmani Nizamnamesi" ile gerçekleştirilmiştir(1).

Bu tüzüğe göre İstanbul Darülfünun'u Hukuk, Tıp, Edebiyat ve Fünun Medreselerinden oluşacak; bilimsel özerkliğe sahip olacaktı. Darülfünunun Müdür-i Umumisi unvanını taşıyan rektör, müderrisler arasından seçilecek ve "Darülfünun Emni" adını taşıyacaktı. Eminin başkanlığında fakültelerin reisleriyle temsilcilerden kurulu bir "Darülfünun Divanı" (Senato) bulunacaktı. Bu tüzükle ayrıca sınıf usulü kaldırılarak, sömestr kuralı getirilmekteydi. Darülfünun İstanbul'un işgalden kurtulmasına dek varlığını bu şekilde sürdürmüştür.

1.2. 1923 - 1933 DÖNEMİ

Yeni Türk devleti kurulduktan sonra eğitim - öğretim de öncelikle gündeme alındı. Mustafa Kemal daha Kurtuluş Savaşı yıllarında 16 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan Maarif Kongresi'ni açarken: "Şimdiye kadar izlenmiş olan öğretim ve eğitim yöntemlerinin ulusumuzun gerileme tarihinde en önemli etken olduğu kanısındayım" diyerek milli bir eğitim gerekliliğini dile getirmiştir. 31 Ocak 1923 de İzmir'de yaptığı konuşmada, medreseler hakkında sorulan bir soru üzerine, kurumun durumunu açıkladıktan sonra, "Ulusumuzun, ülkemizin kültür yuvaları bir olmalıdır. Bütün ülke evlatları, kadın ve erkek aynı biçimde oradan çıkmalıdır" diyerek öğretimin birleştirilmesi gerektiğine işaret etmişti. 1 Mart 1924'te meclisin ikinci devre ikinci toplantı açış söylevinde de ulusça kamuoyunda saptanmış olunan eğitim ve öğretimin birleştirilmesi ilkesini, zaman yitirmeksizin uygulama gereğine inanıyoruz" demişti. Bilindiği gibi "TBMM'nin 3 Mart 1924 tarihli toplantısında kabul ettiği 430 nolu yasayla da Türkiye genelinde bütün bilim ve öğretim kurumları ve bu arada Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti, veyahut özel vakıflar tarafından yönetilen bütün medrese ve mektepler Maarif Vekâleti'ne bağlandı. Ancak yasanın 4. maddesine göre Maarif Vekâleti, "yüksek diniyat mütehasısları yetiştirmek üzere" üniversite bünyesinde bir İlahiyat Fakültesi kuracak ve İmamet, Hitabet gibi dini hizmetleri göreceк elemanların yetiştirilmesi içinde ayrı okullar açacaktı.

(1) Esat Çelebi, a.g.e. s.16

Nitekim uygulama bu yönde olmuş ve Maarif Vekâletine devredilen medreseler kapatılırken, İstanbul'da bir İlahiyat Fakültesi ve ülkenin çeşitli yerlerinde İmam-Hatip Okulları açma yoluna gidilmişti.

Lozan barış antlaşması imzalandıktan ve İstanbul yabancı güçler tarafından boşaltıldıktan sonra Cumhuriyet Hükümeti, Darülfünun'a, kaldırılan Harbiye Nezareti binasını vermiş, Yıldız Sarayı'ndaki varolan kütüphaneyi bu kuruma vererek gelişmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca 1923' de toplanan "1. İlmî Heyet" in gündeminde Darülfünun'a yer verilmiş, öğretim üyelerinin özlük işlerine ilişkin bir yasa tasarısı hazırlanmıştır. Ancak 1924'e değin yönetim ve kuruluşlarda bir değişiklik yapılmamış "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile İlahiyat Fakültesi açılması öngörülmüştür. Büyük Millet Meclisi 1 Nisan 1924'de kabul ettiği yasa ile Darülfünun'a "Şahsiyet-i hükmiye"de vererek katma bir bütçe ile yönetimini sağlayarak "Üniversitelerin özerkliğini idari ve mali bakımdan tamamlamıştır." Bu yasaya dayanılarak düzenlenen ve Bakanlar Kurulunda onanan 21 Nisan 1924 tarihli yönetmeliğe göre Darülfünun 1933'de kapatılana dek varlığını sürdürmüştür.

Alınan bütün önlemler ve yapılan yasal değişikliklere rağmen İstanbul Darülfünun'u gerçek bir üniversite olma niteliğine kavuşamadı. Birçok değeri içinde toplamış olmasına karşın bilimsel araştırmalar ve öğretim açısından durgun, klişeleşmiş, yenilikleri izlemekten uzak, batıya hayranlıkla bakan ancak katkıda bulunmayı zorunlu görmeyen bir kuruluştur.

Öğretim kadroları dondurulmuştu. Yeni elemanlar yetiştirme eğilimi görülmediği gibi yetenekli gençler de sempati ile karşılanmamaktaydı. "Fakülte Meclisleri on, onbeşi aşmayan üyeleriyle daima bir şüphencilik ve esrar atmosferi içine bürünürlerdi.

Darülfünun, Maarif Bakanlığında bir şube müdürlüğüne bağlıydı. "Yazışmalar aylarca sürer yine de sonuç alınmazdı. Bu bağımlılık o dereceye varmıştı ki binanın bir yerine bir soba kurmak için Bakanlıktan izin isteniyordu."

Darülfünun, edebiyat, fen, hukuk ve tıp medreselerinden (fakültelerinden) oluşuyordu. Her medresenin bir başkanı bir "Meclis-i Müderrisin'i vardı. Senato görevi yapan bir de Darülfünun Divanı bulunuyordu. Darülfünun'un Emini (rektör) bu divanın gösterdiği iki aday arasından Maarif Vekilince atanırdı.

Öğrencilerin barınmaları için hiçbir önlem alınmamıştı. Devlet yurtları dışında kalanların durumu hiçte iyi değildi. dersler yıllar boyu klişeleşmiş teksirlere dayanıyordu. Notların ve teksirlerin ezberlenmesi yeterliydi. Öğrencilerin yabancı dil bilgileri ise hemen hemen yoktu. Türkçe bilimsel yayınlar da oldukça yetersizdi. Kısacası yeni Türkiye hızla değişip gelişirken Darülfünun bu gelişmeye ayak uyduramıyordu, yerinde sayıyordu.

Ülkede siyasi ve sosyal büyük değişiklikler olurken Darülfünun, olan bitenler karşısında tarafsız tavır takınmış, özellikle hukuk, dil ve tarih alanlarında olan bitenlere bile ilgi göstermiyordu. Sonuçta ıslah edilmeyeceği anlaşıldığından 31 Temmuz 1933'te çıkarılan yasa ile kapatıldı. Yerine "İstanbul Üniversitesi" kuruldu.(1) Yeni Üniversite tıp, hukuk, fen ve edebiyat fakültelerinden oluşacak, İlahiyat Fakültesi, İslâm Tetkikleri Enstitüsüne dönüştürülecekti.

Ayrıca Türk İnkılâbı Enstitüsü, Milli İktisat ve İçtimaiyat (Toplumbilim) Enstitüsü, Türkiyat Enstitüsü, Coğrafya Enstitüsü, Morfoloji Enstitüsü, Kimya Enstitüsü ve Elektromekanik Enstitüsü adları altında 7 yeni Enstitü kurulacaktı. Böylece Türkiye'de yüksek öğrenim alanında köklü bir değişiklik yapılarak, yeni üniversitelerin kurulmasında İstanbul'daki düzenleme örnek alınmıştır.

1.3. 1933 - 1946 DÖNEMİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul ettiği 2252 sayılı yasayla 31 Temmuz 1933 günü İstanbul Darülfünunu kaldırılmış ve yerine 1 ağustos 1933 tarihinden itibaren hizmete girmek üzere "İstanbul Üniversitesi" adı ile yeni bir yükseköğretim kurumu kurulmuştur.

(1) YÖK, Üniversite Yönetim Sistemleri ve Özerklik Kavramı, Ankara, (1992), s.13.

Cumhuriyet döneminde birinci yüksek öğretim reformu olarak adlandırabileceğimiz bu köklü değişikliği gerektiren başlıca nedenler, zamanın Milli eğitim Bakanı Reşid Galip tarafından özetle, Darülfünunun fakülte ve diğer birimleri arasında bilimsel işbirliğini sağlayacak eşgüdümün bulunmaması, öğretim üyelerinin üniversite dışındaki çalışmaları dolayısıyla eğitim ve öğretimle yeterince ilgilenememeleri ve kendilerini yalnız belirli saatlerdeki derslerden sorumlu sayarak bilimsel araştırmadan uzak kalmaları bunun sonucu olarak da yayınların azlığı şeklinde belirtilmiştir(1). Darülfünun ve ona bağlı fakültelerdeki yönetimle ilgili makamlara seçimle gelindiğinden, öğretim üyeleri arasında ihtiras sürüşme ve anlaşmazlıkların doğmuş olması ve dışarıdan etkin bir denetimin bulunmaması da değişiklik gereksinmesini doğuran nedenler olarak gösterilmiştir.

Darülfünun'daki öğretim üyelerinin çalışma arkadaşlarını seçme yetkisine sahip olmaları nedeniyle, bu kurumların dışarıdan gelecek yeni yeteneklere büyük ölçüde kapalı kalmasında önemli bir etken olmuştur. üniversite reformu ile ilgili önerilerde bulunmak üzere Atatürk'ün direktifleriyle davet edilmiş olan İsviçre'li uzman Profesör Malche, Türkiye'ye gelmiş ve Üniversiteler hakkında bir rapor düzenlemiştir.

İstanbul Üniversitesi yönetiminde köklü değişiklikler öngören yasa ve yönetmelikler 1 Ağustos 1933'ten itibaren yürürlüğe girmiş, üniversitenin yönetimi rektöre verilmiştir. Bu yasa uyarınca rektör, Milli Eğitim Bakanı'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı'nın onayı ile, dekanlar da rektörün önerisi üzerine Milli Eğitim Bakanı'nca atanmıştır. Rektör üniversiteyi temsil etmek, üniversite teşkilatını düzenlemek, akademik çalışmaları yürütmek ve denetlemek, üniversitenin bütün kurumlarla iletişimini sağlamak, mali konularda ita amiri olmak gibi yetkilerle donatılmıştır. Bu yasaya göre rektör, fakülte meclislerini ayrı ayrı veya bir arada toplantıya davet edebildiği gibi bunlara başkanlık da edebilmektedir.

(1) YÖK, Yüksek Öğretimdeki Gelişmeler, Ankara 1988, s.3

Yeni yasaya göre bir profesörlük kadrosu boşaldığında, fakülte meclisi tarafından 2-3 aday gösterilmekte; rektör adaylar hakkındaki görüşünü Milli Eğitim Bakanlığı'na bildirmekte; bakanda bunlardan birini tercih ederek atamaktadır. Bakan adaylardan hiçbirini uygun bulmadığı takdirde, yeni aday gösterilmesini isteyebilmektedir.

Atatürk'ün gerçekleştirdiği, devrimlerin önemli bir parçasını oluşturan ve 2252 sayılı yasayla öngörülen reformun amacı, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim - öğretim ve araştırma çalışmalarının çağdaş batı ülkelerindeki düzeye çıkarılması ve bu ülkelerde uygulanan üniversite yönetim düzenin Türkiye'ye getirilmesidir. 1933'ü izleyen onbeş yıl içerisinde bu alanlarda büyük başarılar sağlanmış, Türk yükseköğretimi bu yıllarda altın dönemini yaşamıştır(1).

1.4. 1946 - 1981 DÖNEMİ

1946 yılında 4936, 1960 yılında da 115 ve 119 sayılı yasalar yürürlüğe konularak üniversitelere özerklik getirilmesine çalışılmış; özerklik, 1961 Anayasası'nın 120'nci maddesi ile güvence altına alınmıştır. Ancak, bu güvence, üniversitelerden çok öğretim üyelerine bir tür dokunulmazlık getirmiştir.

1946 yılından itibaren yürürlüğe giren 4936 sayılı yasa hükümlerine göre, üniversiteler, "özerkliğin gereği olarak" kendi seçtikleri yöneticilerin denetimine bırakılmışlar; etkin bir denetimin dışında tutulmuşlardır. 1960 yılından sonra kurulan Devlet Plânlama Teşkilâtı, devletin tüm kurum ve kuruluşlarının çalışmaları ile ilgili olarak bir plân hazırlamış ve bu plân Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce de kabul edilmiş olmasına karşın, üniversiteler, bu plân ve programlara uymayı bile gerekli görmemişlerdir.

Üniversitelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce de kabul edilen plân ve programlara uymadıklarını gösteren somut bir örnek şudur:

(1) YÖK, a.g.e. s. 4 - 5

Türkiye'de 20 - 24 yaş grubunda okullaşma oranının düşük olduğu gözönünde tutularak Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda okullaşma oranının, 1979 - 1980 ve onu izleyen dört öğretim yılı için, sırasıyla %10,4; %11,2; %12,2; %13,4; ve %15,0 olması öngörülmüş; yükseköğretim çağındaki okullaşma oranının yükseltilmesi için, Devletçe gerekli çaba harcanarak 1971 - 1978 döneminde 11 yeni üniversite açılmıştır. Ülkedeki üniversite sayısı bu yolla 84den 19'a çıkarılmıştır(1). Ancak, 1975 yılında yükseköğretime 49 542 öğrenci alan üniversiteler, bu sayıyı plân hedefleri doğrultusunda artırmak yerine, beklenenin tersine bir tutuma girerek 1980 yılında üniversite senatolarının kararları ile 41 574'e düşürmüşlerdir. Halbuki, bu dönemde, 1975'te 3 532 144 olan yükseköğrenim çağındaki öğrenci sayısı 517 535 kişinin daha eklenmesiyle 4 049 679'a yükselmiştir. Üniversitelerimizin yukarıda sözü edilen olumsuz tutumlarının bir sonucu olarak plânda öngörülmüş olan hedefe erişilemediği gibi yükseköğretimdeki okullaşma oranı 1975 -1976 öğretim yılında %9,1 iken 1980 - 1981 öğretim yılında bunun çok altına düşerek %5,9'a inmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında okullaşma oranı bazı yabancı ülkelerde ve bu arada Ürdün, Yunanistan, Filipinler ve bir kısım Lâtin Amerika ülkelerinde bile % 22'nin üzerindedir. Bu oran Batı Avrupa'da %30'u, Japonya'da %40'ı, Amerika Birleşik Devletleri'nde %50'yi geçmiştir.

Devlet Plânlama Teşkilâtı, tıp fakültelerinden yılda beşbin mezun verilmesi durumunda bile, ancak 10 yıl sonra doktor gereksiniminin karşılanabileceğini açıklamış ve bu durumu, gereği için üniversitelere bildirmiştir. 1973 ve 1978 yılları arasında 8 yeni tıp fakültesi açılarak bu fakültelerin sayısı 5'ten 13'e çıkarıldığı halde, 1978 yılında tıp fakültelerine ancak 2360 öğrenci alınabilmektedir. Daha sonraki yıllarda bu fakültele alınan öğrenci sayısı zaman zaman bu miktarın da altına düşmüştür.

(1) DPT, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı 1979 - 1983, Ankara 1979.

Üniversite özerkliğini, büyük ölçüde öğretim üyelerine bir tür dokunulmazlık şeklinde görmenin sonucu olarak, öğretim üyeleri ve diğer öğretim elemanlarının büyük kentler dışında kurulmuş üniversitelere dağılımında da büyük dengesizlikler olmuştur. Böyle bir anlayışa ek olarak, doçentlerin belli sürelerden sonra genellikle kendi üniversitelerinde profesör olmalarının verdiği rahatlık, büyük üniversitelerin bazı fakültelerindeki profesör sayısının doçent sayısının birbuçuk katına kadar çıkması gibi çok çarpıcı ve çarpıcı olduğu kadar da düşündürücü bir duruma yol açmıştır.

İstanbul ve Ankara dışında kalan illerde, 1955 ve 1959 yılları arasında 3; 1973 yılında 3; 1974 - 1975 yıllarında 6 yeni üniversite açılmıştır. Buna karşın, kuruluş yıllarından 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1981 yılına değin geçen altı ile yirmialtı yıl arasında değişen oldukça uzun süreler içinde, bu üniversitelerdeki öğretim üyesi sayısı ihtiyacı karşılayabilecek düzeye getirilememiş; eldeki sayılar ihtiyacın çok gerisinde kalmıştır. Örneğin 1975' te kurulan İnönü Üniversitesi'nde 1980 yılına değin yalnızca bir tek öğretim üyesi vardı. Bu öğretim üyesi de orada geçici görevlendirilmiş olan rektördü. Söz konusu dönemde bu üniversitedeki dersler, kentte bulunan bürokratlar ve konuk öğretim üyeleri tarafından verilmeye çalışılmıştı.

Kasım 1981'de İstanbul, Ankara ve İzmir'deki 7 üniversitede 3156, bu illerdeki akademilerde 325 olmak üzere toplam 3481 öğretim üyesi bulunmaktadır. Bu iller dışında kurulmuş olan ve en az öğretim üyesi bulunan 9 Üniversitedeki (Cumhuriyet, Erciyes, Fırat, İnönü, Ondokuz Mayıs, Selçuk Üniversiteleri ile Akdeniz, Trakya ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri'ni oluşturan birimler) toplam öğretim üyesi sayısı ise yalnızca 85'tir. Sözü edilen dönemdeki öğretim üyesi dağılımı dengesizliği tıp fakültelerinde daha da fazladır. 1981 yılında büyük illerde bulunan 5 tıp fakültesinde (Cerrahpaşa, İstanbul, Ankara, Hacettepe, Ege Tıp Fakülteleri) 1028 öğretim üyesi bulunmasına karşılık, Anadolu, Antalya, Cumhuriyet, Ondokuz Mayıs ve Trabzon Tıp Fakültelerindeki eğitim - öğretim ve araştırma faaliyetleri yalnızca 36 öğretim üyesi ile yürütülmeye çalışılmıştır.

Üniversitelerimizin 1946 - 1981 dönemindeki durumu ile ilgili dikkate değer bir konu da, bu yıllarda öğrenci başarısının çok düşük olmasıdır. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, bu yıllarda üniversiteye giren her 1000 öğrenciden yalnızca 175'i mezun olabilmektedir.

1946 - 1981 döneminin sonlarında yürürlükte olan 1750 sayılı yasanın 41'inci maddesi, her yılın mayıs ayında, fakülte kurullarında kürsü faaliyetlerinin gözden geçirilmesi ve onaylanması hükmünü getirmiştir. Ancak, bu denetim mekanizması işlememiştir. Söz konusu hükmün yürürlükte olduğu uzun bir dönemde, üniversitelerde faaliyetlerin yeterli bulunmaması haline ender rastlanmaktadır. Ayrıca, bu sürede yetersiz bulunan çok az sayıdaki durumla ilgili olarak, yapılan itirazlar sonucunda, genellikle bunların da yeterli olduğu şeklinde kararlar verildiği görülmüştür. Bu dönemde büyük bir özveriyle çalışmış olan öğretim üyelerinin varlığı da yadsınamaz. Bu öğretim üyeleri sayesinde üniversiteler üstün yetenekli mezunlar vermiş ve bu çok değerli bilim adamlarının yetiştirdiği bazı araştırmacılar, seslerini bilim dünyasında duyurabilmişlerdir.

1946 - 1981 döneminin sonlarına doğru üniversiteler giderek etkinliğini yitirmişlerdir. Bu durumun en güçlü göstergesi, uluslararası düzeydeki yayınlardır. 1979 yılında yayınlanan "International Directory of Scientists and Scholars" adlı yayına göre, uluslararası düzeyde yayın yapan Türk araştırmacıların sayısı yalnızca 315'tir. Bu sayının gelişmiş ülkelere göre son derece düşük olduğu açıktır.

1946 - 1981 yılları arasındaki 35 yıllık dönemde, üniversitelerimizdeki eğitim - öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerinin istenilen düzeye çıkamamış olmasının başlıca nedenini, plânlayıcı, eşgüdümü sağlayıcı ve denetleyici nitelikte etkin bir organın bulunmamasında aramak gerekir. Bu dönemin sonlarına doğru yüksek öğretimde bir plânlama ve denetim organına gereksinim duyulmuş ve 1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı yasadaki "Yükseköğretim Kurulu" adı ile bir organ yer almıştır. Ancak bir üniversitenin başvurusu üzerine, yasanın bu kurulla ilgili maddesini, Anayasa Mahkemesi, Hükümet kanadından gelen üyelerin üniversite kesiminden gelen üyelerden daha fazla olması nedeniyle anayasaya uygun bulmayarak iptal etmiştir.

1946 - 1981 döneminde, 4936, 115 ve 119 sayılı yasalara tâbi olmadan özel kanunlarla kurulmuş olan bazı üniversitelerde, kısa sürede büyük başarılar kaydedilmiştir. Bunun en belirgin örneği Orta Doğu Teknik Üniversitesi'dir. 4 Haziran 1959 tarih ve 7307 sayılı yasayla Ankara'da kurulan ve Milli eğitim Bakanı'nın önerisi üzerine Bakanlar kurulu kararı ve Devlet Başkanı'nın onayı ile üç yıl için atanan 9 kişilik bir mütevelli heyet tarafından yönetilen bu üniversitede, rektör, meslektaşları tarafından değil, mütevelli heyet tarafından seçilmekteydi. Dekanlar ise rektörün önerisi üzerine mütevelli heyetçe atanmaktaydı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, profesörler ve doçentler dışında, bugünkü yardımcı doçentlere benzeyen yardımcı profesörler de bulunmaktaydı. Bu üniversitede, akademik personele verilecek ünvanlar ve görevlendirmeler yönetmeliklerle düzenleniyor, bunların ücretleri mütevelli heyet tarafından saptanıyordu. Üniversitenin bütçesi, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi içinde yer alıyor ve üniversite, Muhasebe-i Umumiye, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunları hükümlerine ve Sayıştay vize ve kontrolüne tâbi olmuyordu. Üniversitenin kesin hesapları Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonu'nda inceleniyor ve mütevelli heyetin aklanıp aklanmaması ile sonuçlanıyordu.

Mütevelli heyet sistemi ile yönetilen Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türk yükseköğretime büyük hizmetler yapmış, uluslararası düzeyde ün kazanmış bir üniversitemizdir. 1970'li yıllarda mütevelli heyet sistemine karşı çıkan bazı öğretim üyeleri yöneticilerin diğer üniversitelerde olduğu gibi seçimle işbaşına gelmelerini savunmuşlardır. Daha sonra 2547 sayılı yasa ile bu üniversite de diğer üniversitelerle aynı statüye tâbi tutulmuş ve özelliğini büyük ölçüde yitirmişdir.

Türkiye'nin en eski yükseköğretim kurumlarından biri olan Robert Kolej, kuruluşundan itibaren müteelli heyetçe yönetilmiş, bu öğretim kurumunun taşınır ve taşınmaz malları 9 Eylül 1971 tarih ve 1487 sayılı yasayla kurulan Boğaziçi Üniversitesi'ne devredilmiştir. 1979 yılına değin geçen sürede bu üniversitenin rektörü Milli Eğitim Bakanı tarafından atanmış, öğretim elemanları sözleşmeli olarak görevlendirilmiş, mali işlemleri ise büyük ölçüde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne benzer bir biçimde düzenlenmiştir.

20 Mayıs 1955 tarih ve 6595 sayılı yasa ile Trabzon'da kurulan Karadeniz Teknik Üniversitesi ile 7 Haziran 1957 tarih ve 6990 sayılı yasa ile Erzurum'da kurulan Atatürk Üniversitesi'nde rektör, profesörler tarafından seçilmeyip Bakanlar Kurulu kararı ile, dekanlar ise rektörün göstereceği adaylar arasından Milli Eğitim Bakanı'nun onayı ile atanmaktaydı. 16 Şubat 1965 tarih ve 535 sayılı yasa ve bu yasayı değiştiren 22 Mayıs 1967 tarih ve 871 sayılı yasa ile her iki üniversiteye de bazı mali kolaylıklar tanınmıştır. Bu sayede, özellikle Atatürk Üniversitesi'nde kısa sürede hızlı gelişmeler kaydedilmiştir. Bu yükseköğretim kurumlarının da 1750 sayılı yasa kapsamına alınmalarıyla 4936 sayılı yasanın ruhuna uygun bir "özerklik" tanınması sağlanmışsa da bu tarihten sonra her iki üniversitenin de gelişmesinde tıkanma ve duraklamalar görülmeye başlamıştır.

Yükseköğretim sistemimizdeki farklı örneklerden biri de Hacettepe Üniversitesi'dir. Bu üniversite 8 Temmuz 1967 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 892 sayılı yasa, bu üniversiteye bazı ayrıcalıklar tanıyordu. Bu yasaya göre rektör, tüm öğretim üyeleri yerine senato tarafından, 2 yıl yerine 5 yıl için seçiliyor ve görev süresi 8 yıla kadar uzatılabiliyordu. Rektör, üniversitenin ve üniversiteye bağlı tüm kuruluşların ita amiri idi. Yasa ile tam gün çalışma sisteminin getirilmiş ve diğer üniversitelere göre bazı mali kolaylıkların tanınmış olması nedeniyle, Hacettepe Üniversitesi, kısa sürede büyük atılımlar yapabilmiş ve önemli başarılar sağlayabilmiştir.

1.5. 1981'DEN SONRAKİ DÖNEM

2547 sayılı yasa ile, "Yükseköğretim Kurulu" adında bir organ oluşturulmuştur. Bu organın başlıca görevleri; yükseköğretimi plânlaması, üniversiteler arasında eşgüdümü sağlaması ve bunları denetlemesidir.(1) İngiltere, ABD, Hindistan gibi bazı ülkelerde yöneticiler seçimle değil atama ile görevlendirilir. 2547 sayılı yasa ile rektörlerin, Yükseköğretim Kurulu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanıca atanması hükmü yer alır.

(1) YÖK, Üniversite Yönetim Sistemleri ve Özerklik Kavramı, Ankara, (1992), s.19

Yasada yapılan bir değişlikle, 24 üyeden oluşan Yükseköğretim Genel Kurulu'nun yılda en az altı kez toplanması, bu kurulun görevlerinin bir kısmını kendi içinden seçilen dokuz kişilik bir Yürütme Kurulu'na devretmesi ve bu yolla çalışmaların kolaylaştırılması ve hızlandırılması sağlanmıştır.

Yükseköğretim Kurulu üyelerinin 7'sini Üniversitelerarası Kurul, üniversitede görevli profesörler arasından seçmektedir. diğer 7 üye'den seçmektedir. Diğer 7 üye Cumhurbaşkanı tarafından, 10 üye de Yürütme Organınca üst düzeydeki devlet görevlileri arasından seçilir.

Yüksek-öğretim Kurulu'na çeşitli organlarca seçilen üyelerin tamamı Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu Dönemi

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa ile kurulan üniversiteler 20 Temmuz 1982 tarihinde yeniden teşkilâtlanmıştır. O güne değin üniversitelerin dışında kalmış olan akademiler ile çeşitli bakanlıkların bünyesindeki yükseköğretim kurumlarından bir kısmı mevcut üniversitelere bağlanmış, bir kısmı da bağımsız üniversiteler haline getirilmişlerdir. Bu düzenleme ile Türk eğitim sistemi içindeki üniversite akademi ikiliği ortadan kaldırılmış; bakanlıklara bağlı yüksekokullar üniversitelerin çatısı altında toplanmıştır. Yeni örgütlenme sırasında, eğitim-öğretim ve araştırmaya ağırlık veren fakülteler yanında, daha çok bir mesleğe yönelik eleman yetiştirme ve beceri kazandırma amacını güden yüksekokullar da açılmıştır. Ayrıca araştırma yanında yüksek lisans ve doktora programları da düzenlemek üzere çeşitli enstitüler kurulmuştur.

Yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile 1981 - 1982 öğretim yılında 19 olan üniversite sayısı, 1988 - 1989 öğretim yılında 29'a, fakülte sayısı 183'ten 210'a, yüksekokul sayısı 126'dan 174'e, yüksek lisans ve doktora eğitiminden sorumlu enstitü sayısı da bu sürede 2'den 110'a yükselmiştir. 1982 öncesi dönemde yüksek lisans ve doktora eğitimi yapmayan enstitüler, yeni düzenleme ile araştırma ve uygulama merkezlerine dönüştürülmüş, bunların sayıları da artırılmıştır. Bugün çeşitli üniversitelerimizdeki araştırma ve

uygulama merkezlerinin sayısı 170 düzeyindedir. "Temmuz 1992 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3837 sayılı kanunla Türkiye'deki Üniversite 54' yükselmiştir.

Yükseköğretim Kurumlarının Dağılışı

1982 - 1983 öğretim yılından itibaren örgün eğitimden yararlanamayan, çalışan gençler için Merkezi Açıköğretim Programları başlatılmıştır. Anadolu Üniversitesi'nce yürütülmekte olan Merkezi Açıköğretim Programlarında, uzaktan eğitim yöntemleriyle iktisat ve iş idaresi alanlarında lisans düzeyinde eğitim yapılmaktadır.

1981 yılında 41574 olan yükseköğretim kurumlarına alınan öğrenci sayısı son on yıl içinde beş kat artırılarak 1991 yılında 199571'e yükseltilmiştir.

Halen yükseköğretim kurumlarımıza kayıtlı olan öğrenci sayısı, örgün öğretimde 434748 ve açıköğretimde 260962 olmak üzere toplam 695710'dur.

1981'de %5,9 olan okullaşma oranı, 1991 yılında, açıköğretim dahil %15,3'e yükselmiştir.

1991 yılı itibarı ile toplam öğretim elemanı sayımız 34469, toplam öğretim üyesi sayımız ise 11070'dir. Bu sayılar 1981 yılı ile kıyaslandığında, geçen on yıllık dönemde, toplam öğretim elemanı sayısının %65'lik artışla 20917'den 34469'a; toplam öğretim üyesi sayısının ise %126'lık bir artışla 4905'ten 11070'e yükseldiği görülmektedir.

Öğrenci başarı oranları, geçen on yıllık dönem içinde, mühendislik, fen ve sosyal bilimler alanlarında %50 dolayından %80'in üstüne çıkmış, sağlık bilimleri alanında ise %70'lerden %90'lara yükselmiştir.

Lisansüstü eğitim-öğretim enstitülerinin kurulmasıyla, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik öğrencisi sayılarında büyük artışlar meydana gelmiş ve 1984 yılında 13395 olan lisansüstü öğrenci sayısı, 1991 yılında 36765'e yükselmiştir.

Döner Sermaye gelirlerinin bir kısmı, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile getirilmiş olan araştırmafonuna aktarılmaktadır. 1984 yılında 268

olan proje sayısı 1991 yılında 1967'ye, 383 milyon TL olan toplam kaynak tahsisi de 1991 yılında 71 milyar TL'ye yükselmiştir.(1)

Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarındaki Öğretim üyesi miktarı son yıllarda büyük artışlar göstermiştir. Aşağıdaki tabloda 1980 - 1981 ile 1991 - 1992 Öğretim dönemi arasında öğretim üyelerinin akademik statülere göre dağılımı verilmektedir.

TABLO: 1

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA YILLARA GÖRE ÖĞRETİM ELEMANLARI

Öğretim Yılı	Profesör	Doçent	Yrd. Doç.	Öğr. Gör. Ok. ve Öğr. Yrd.	Toplam
1980 - 1981	2245	2344	3216	16012	20917
1981 - 1982	2274	2737	338	16874	22223
1982 - 1983	2080	2647	2230	14507	21814
1983 - 1984	1823	2596	2407	13507	20333
1984 - 1985	1891	2792	253	14763	21949
1985 - 1986	1877	2899	2484	15708	22968
1986 - 1987	1911	3142	2714	16615	24382
1987 - 1988	2015	3421	3495	18265	27196
1988 - 1989	2846	2976	3580	19454	28856
1989 - 1990	4528	2275	3694	21532	32029
1990 - 1991	4775	2433	3862	23399	34469
1991 - 1992	4841	3226	3762	23303	35132

Kaynak : YÖK , Yüksek Öğretimdeki Gelişmeler, Ankara 1988,

ÖSYM, 1991 - 1992 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Ankara 1992.

ÖSYM, 1990 - 1991 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Ankara 1991.

ÖSYM, 1988 - 1989 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Ankara 1989.

ÖSYM, 1989 - 1990 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, Ankara 1990.

(1) YÖK, Türk Yükseköğretiminde On Yıl 1981 - 1991 1981 Reformu ve Sonuçları, Ankara, (1992), s.2-3.

Tablo 1 de görüleceği gibi Profesör sayısı 1980-1981 döneminde 2245, 1985 - 1986 döneminde 1877, 1991 - 1992 döneminde ise 4841 olmuştur. Doçent sayısı 1980 - 1981 döneminde 2344, 1985 - 1986 döneminde 2899, 1991 - 1992 döneminde 3226 olmuştur. Yardımcı Doçent sayısı 1980 - 1981 döneminde 3216, 1985 - 1986 döneminde 2484, 1991 - 1992 döneminde 3762 dir. Öğretim Görevlisi, Okutman ve Öğretim Yardımcısı miktarı 1980 - 1981 döneminde 16012, 1985 - 1986 döneminde 15708, 1991 - 1992 döneminde 23303 olmuştur. Yükseköğretim kurumlarındaki toplam öğretim elemanı miktarı 1980 - 1981 döneminde 20917, 1985 - 1986 döneminde 22968, 1991 - 1992 döneminde ise 35132 dir.

1992 yılı gözönüne alınırsa öğretim üyeleri arasında sayısal açıdan en yüksek grup profesörlerdir. İkinci sırada yardımcı doçentler son sırada ise doçentler görevlisi, okutman ve öğretim yardımcıları oluşturmaktadır.

BÖLÜM - II

2. İSTANBUL YÜKSEK İKTİSAT VE TİCARET OKULUNUN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

Yüksek Öğretim Kurumlarının gelişmesinde görüldüğü gibi, Avrupa ülkelerinde Yüksek Öğretim kurumlarının kurulduğu yıllarda Ekonomi ile ilgili dalların eğitimine önem verilmesine karşın, Yüksek Ticaret Okullarının gelişimi Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlamıştır. İlk başlarda işletme Ekonomisi öğretimi ile başlayan Yüksek Ticaret Okulları, hızla ekonomi biliminin bütün dallarını içine almaya başlamış ve Ticaret İşletmecilik Eğitimi programları ile gelişmiştir.

Bu incelemelere göre Ticaret Yüksekokullarının kuruluş yer ve tarihleri şöyledir;

1892' de Paris, Lille, 1898' de Viyana, Leipzig, Aachen, Bordeaux, 1901' de Köln, Frankfurt, 1902' de Montpellier, St. Galer, Dijon, Lille, 1906' de Berlin, 1908' de Mannheim, 1910' da Münih, 1915' de Königsberg, 1919' da Nürnberg Yüksek Ticaret Okulları kurulmuştur. Avrupa' nın diğer ülkelerinde ve Amerika' da Ticaret Yüksekokullarının kurulması bu tarihlerden sonralara rastlar.

Bugün Köln, Frankfurt ve Viyana Yüksek Ticaret Okulları Üniversite haline dönüşmüştür. Viyana Yüksek Ticaret Okulu, Ekim 1982 ders yılından itibaren "Viyana İktisat Üniversitesi" olarak eğitime açılmıştır. Berlin, Leipzig, Münih ve Nürnberg Yüksek Ticaret Okulları, Üniversite ve Teknik Yüksekokullara bağlanmış Aachen ve Königsberg Yüksek Ticaret Okulları ise kapatılmıştır. Bugün Avrupa ve Amerika' daki bütün Üniversite ve Teknik Yüksekokullarında İşletme Ekonomisinin bütün dalları, özellikle Ticari

İşletme Ekonomisi eğitimi, fakülte, enstitü, yüksekokul ve bölümler halinde önemli bir şekilde yer almıştır.

Türkiye' de kurulan ilk Ticaret okuludur. Okul 1883 yıllarında orta öğretim program düzeyinde eğitime açılmıştır. 1905 yıllarında ise, "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi Ulûmu Ticariyye" adında yüksekokul diploması anlamına gelebilen diplomalar vermeye başlamıştır. Bu diplomaların daha önceki yıllarda da aynı şekilde verilip verilmediği, tüm araştırmalara karşın yeterli belgeler elde edilemediğinden açıklığa kavuşturulamamıştır. Buna karşın İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun dünyada kurulan en eski Ticaret Yüksekokullarının arasında yer aldığı kesindir. Söz konusu okulun kuruluş yönetmeliği aşağıdaki gibidir.

2.1. HAMİDİYE TİCARET MEKTEBİNİN KURULUŞ YÖNETMELİĞİ

Birinci Bölüm

Genel Maddeler :

Madde 1 - İstanbul' da ticaret elemanı yetiştirilmek için (Hamidiye Ticaret Mektebi) adıyla gündüzlü bir okul kurulmuştur.

Madde 2 - Bu okulun öğrencisi olmak isteyenlerin yaşları onbeşten aşağı ve yirmibeşten yukarı olmayacak ve tüm öğrenci sayısı yüce Devletin bütün tebaasından olmak üzere ikiyüz kişiyi geçmeyecektir. Fakat bir ticaret veya sanat mağazasında çalışmakta olanlar yirmibeş yaşından yukarı olsalar bile istedikleri derslere dinleyici olarak devam edebilirler.

Madde 3 - Okula kaydolacak öğrencilerin rüştiye okulunu bitirmiş olduklarını gösteren diplomaya sahip olmaları gerekir. Diploma ibraz edemeyenler rüştiye okulunda okutulmakta olan derslerden bir giriş sınavı vermeye zorunludurlar. Bu derslerin sıraları işbu tüzük gereğince okulun belirlenmiş sınavları yapıncaya kadar giriş sınavından önce veya sonra düzenlenir.

(1) Bu bölümün yazılmasında, Esat Çelebi (Der.), Yüz Yıllık Mezunları İstanbul Yüksek Ticaretliler 1883-1983, Fatih Yayınevi Matbaası, İstanbul 1983, s.23-27' den yararlanıldı.

Madde 4 - Giriş sınavı okulun öğretmenler kurulu ile Ticaret Bakanlığından ve İstanbul Ticaret Odasından seçilen birer kişiden oluşan kurul huzurunda yapılacaktır.

Madde 5 - Mekteb-i Sultani'den (Galatasaray Lisesi) veya ona benzer devletçe onaylanmış bir okuldan diploma almış olanlar rüştiye okulu öğrencileri gibi sınavsız olarak kabul edilirlerse de giriş sınavını veremeyen veya bir diploma sahibi olmayanlar okula kabul edilemez.

Madde 6 - Okul öğrencilerinin % 10 u yoksul ve yetim çocuklarından olmak koşuluyla ücretsiz olarak kabul olunacak ve bunların dışındakiler öğretim ücreti olmak üzere ayda yarım Osmanlı altını vereceklerdir. Bu ücret her üç ayda bir peşin olarak okul sandığına teslim edilir. Ücretini ödeyen öğrenci o süre içinde okulu terkeder veya yetersizlik veyahutta kötü hali nedeniyle okuldan çıkarılırsa verdiği ücret geri verilmez.

Madde 7 - Okulda tüzük uyarınca yapılacak özel ve genel sınavlardan sonra öğrencilerin sıralarının düzenlenmesi ve diplomalarının dağıtılması Ticaret Bakanlığı ve İstanbul Ticaret Odasından birer kişi ile okul öğretmenlerinden oluşan bir kurul tarafından yapılır.

Madde 8 - Öğrencilere verilecek cezalar şunlardır :

1. Sınıfta sözlü uyarı. (bu ceza üç kez yinelenebilir.)
2. Öğretmenler Kurulu huzurunda uyarı (bu da iki kez yinelenebilir.)
3. Okulda geç bırakmak yoluyla yazılı uyarı (bu da iki kez yinelebilir.)
4. Uzaklaştırma. Bu cezalar her hafta düzenli şekilde toplanacak öğretmenler kurulu tarafından düzenlenir. Öğretmenler kurulu tarafından ve cezanın tarihi ve gerekçeleri özel defterde öğrencinin ismi hizasına kayıt edilir.

Madde 9 - Okulda her altı ay sonunda düzenlenecek özel sınavları başarı ile geçen öğrencilere birer tasdikname verilecektir. Bu tasdiknameyi alan öğrenci bir ticaret mağazasında yalnız başına çalışabileceğini veya gerektiğinde o görevi yapmağa yeterli ticari bilgilere sahip olduğunu

kanıtlamış olur.

Madde 10 - Okul öğrencilerinin özel bir giysi giymeleri zorunluluğu yoktur, temiz bir elbise giymeleri yeterlidir.

Madde 11 - Ders kitapları, kâğıt, kalem vesaire okul yönetimi tarafından öğrencilere verilir. Bunların parası özel tarifeye göre kendilerinden alınır. Fakat isteyen öğrenciler bunları dışarıdan bulmakta ve satın almakta serbesttirler.

Madde 12 - Okul cuma ve pazar günleri tatil olacak ve yıl tatilleri temmuzun onbeşinde başlayıp eylülün birinci günü son bulacaktır.

Madde 13 - Dinleyici olarak okula devam etmek isteyenler yalnız istedikleri derslerde bulunurlar. Okuldaki diğer derslere devam zorunlulukları yoktur. Öğrenim süreleri sonunda öğrenim gördükleri dersler için kendilerine devam belgesi verilir.

Madde 14 - Dinleyici olarak devam edecek öğrenciler, okul sandığına ayda altın olarak otuz kuruş ücret vereceklerdir. Ticari usulde defter tutma dersi ile bununla ilgili diğer derslere devam etmeyi isterlerse, diğer öğrencilerin verecekleri öğretim ücretini tam olarak ödeyeceklerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

Derslerin Tür ve Sayısı

Madde 15 - Ticaret Okulunun dersleri aşağıda belirlenmiştir :

1. Ticari ve mali hesap
2. Ticari maddeler ve özellikle yüce devlet ülkelerinin ürünleri
3. Ticari coğrafya ve özellikle Rumeli ve Anadolu' ya uygulaması
4. Adi ve muzaaf sistemle defter tutma
5. İktisat
6. Fen ve kimyanın sanayiye uygulaması hakkında bilgiler

7. Ticari konuda Türkçe, Rumca, Fransızca, Arapça, İtalyanca ve İngilizce yazışma ve konuşma

8. Hukuk başlangıcı ve özellikle kara ve deniz ticaret hukuku başlangıcı.

9. Başkentin büyük kuruluşlarındaki mali ve sınai işlemlerinin okunan derslerde uygulanması

10. Kara kalem ve sulu boya ile adi resim.

Madde 16 - Önceki maddede belirtilen derslerden başka, her sınıfta öğrenciler beşer altışar kişilik gruplara ayrılacaklardır. Bu gruplar örneğin iki ticaret bankası gibi öğretmenlerinin yönetiminde mali itibar ve her türlü ticari işlemlerle uğraşır. Mali itibar ve ticari işlemler derslerde gösterilen kurallara uygulanabilecek şekilde olacaktır.

HAZIRLIK SINIFLARI

Birinci yıl ders konuları ve saatleri aşağıdaki gibidir :

Ders ve Konuları

Türkçe (2 saat)

Fransızca (Gramer ve analiz, Fransızca' dan Türkçe' ye tercüme) (2saat)

Hesap Bilimleri (Hesap İlmi Yüzey Geometri) (3 saat)

Genel Coğrafya (3 saat)

Genel Tarih (2 saat)

Resimi Hattı "taklidi" (2saat)

Güzel Yazı (Türkçe Fransızca) (2 saat)

Muhtazar Defter Usulü (1saat)

Yardımcı Lisanlar (3 saat)

Müzakere (3 saat)

İkinci yıl ders konuları ve saatleri aşağıdaki gibidir.

Ders ve Konuları

Türkçe (2 saat)

Fransızca (Gramer ve analiz Fransızca' dan Türkçe' ye tercüme) (3 saat)

Matematik Bilimleri (Aritmetik ağırlıklar ve ölçüler, Geometri hacim ve yüzey Cebir-Logaritma) (3 saat)

Osmanlı Ülkesi Coğrafyası (1 saat)

Osmanlı Tarihi (1 saat)

Tabiat Bilimleri Fizik İlk Bilgiler (2 saat)

Tabiat tarihi, Kimya, Nebatlar (3 saat)

Resim "Mimari ve Manzara" (2 saat)

Güzel yazı (Türkçe Fransızca) (2 saat)

Defter Tutma Usulü (1 saat)

Yardımcı Lisanlar (3 saat)

FEN SINIFLARI

Üçüncü yıl ders konuları ve saatleri aşağıdaki gibidir.

Ders ve Konuları

Türkçe (İkinci yıl derslerinin tamamlanması ve bitirilmesi) (1 saat)

Fransızca (1 saat)

Ticari yazışma ve Türkçe' ye Tercüme (2 saat)

Fransızca Ticari Yazışma (1 saat)

Matematik Bilimleri (Ticari hesap ikinci bölüm küçük üçgenler) (2 saat)

Ticari Coğrafya (2 saat)

Ticaret Tarihi (İlk bölüm) (1 saat)

Tabiat Bilimleri (Ticarette önemli olan fizik konuları, Kimyasal analiz "ilk bölüm") (3 saat)

Tabiat Tarihi (Madenler ve arz küresi) (1 saat)

Resim (İkinci yıl hazırlık derslerinin son bölümü) (2 saat)

Güzel Yazı (Her türlü Türkçe ve Fransızca alıştırmalar) (2 saat)

Ticaret (Sanayi ve fenlerin ticarete uygulaması) (2 saat)

Yardımcı Lisanlar (3 saat)

Dördüncü yıl ders konuları ve saatleri aşağıdaki gibidir.

Ders ve Konuları

Belgeler ve Ticari yazışmaların Düzenlenmesi (Türkçe Fransızca) (2 saat)

Matematik Bilimleri (Matematik, fizik ve makinenin ticarete uygulaması) (3 saat)

Ticari Coğrafya (Üçüncü yıl derslerinin kalan kısmı ve bitirilmesi) (2 saat)

Ticaret Tarihi (Son bölüm ve sonuç) (1 saat)

Resim (Süsleme) (2 saat)

Ticari Malların Niteliklerinin Belirlenmesi (2 saat)

Ticarethaneler Hakkında Bilgiler (2 saat)

Deniz Araçları (1 saat)

İmparatorluğun Sanayi ve Maliyesinin Durumu ve İstatistik (2 saat)

Kara Ticareti ve Deniz Kanunları Hukuku (2 saat)

Yardımcı Lisanlar (3 saat)

Dinlenme süreleri dışında günde beş saat olmak üzere haftada yirmibeş saat öğrenim yapılacaktır. Dinlenme süreleri hesaba katıldığı takdirde okulun devam süresi haftada otuz saate ulaşmış olacaktır.

Günde üçer saatten her bir sınıfta haftada onbeş saat birinci derece dersleri ve yine günde ikişer saatten on saat ikinci derece dersleri öğretilir.

Madde 17 - Okulun dersleri her yıl için altı aya bölünmüştür. Bu öğrenim sürelerinin her birinin sonunda öğrenciler geçen altı ay zamanında verilen derslere devamlarını ve bunlardan yararlandıklarını öğretmenler kurulu önünde sınav vererek kanıtlayacaklardır. Hiçbir öğrenci birinci altı ay derslerinden sınav vermedikçe ikinci altı ay derslerine devam edemez. Öğrenciler her sınavda elde edmiş oldukları dereceyi belirten birer devam tasdiknamesi alırlar.

Madde 18 - Öğrenim sonunda öğrenciler dört yıl içinde öğretilen derslerden yedinci maddede yazılmış kurul önünde sınav vereceklerdir. Bu genel sınavlarda yeterliliklerini kanıtlayanlar kazandıkları notlar ile dereceyi belirten bir diploma alacaklardır. Yeterliliklerini kanıtlayamayanlar diploma alamayacaklar ama her altı ayda bir yapılan sınavlara katılmış olduklarına ilişkin tasdikname alacaklardır. Bir öğrenci aynı sınıfa iki yıldan fazla devam edemeyecektir.

Madde 19 - Her öğrenci Türkçe' den başka dillerin ikisini konuşmaya ve yazmaya yeterli olduğunu kanıtlayacaklardır. Bunun dışında diğer dillerin öğrenimi isteğe bağlıdır.

Madde 20 - Her günlük ders ve müzakereler sabahtan öğleye kadar dört ve öğleden sonra akşama kadar üç olmak üzere toplam yedi saat olacak ve tüm ders saatleri haftada otuz saati geçmeyecektir.

Madde 21 - Derslerin düzenleniş biçimi ve saatleri aşağıda belirlenmiştir. Bunların ayrıntıları okul müdürü tarafından öğrencilere ayrıca belirtilir.

Haftada okunacak ders saatleri sayısı

	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl
Lisan, Edebiyat ve Türkçe Yazışma	3 saat	2 saat	2 saat	2 saat
Lisan ve Edebiyat ve Fransızca yazışma	3 saat	3 saat	2 saat	2 saat
Fransızca' dan Türkçe' ye ve Türkçe'den Fransızca' ya tercüme	2 saat	2 saat	2 saat	2 saat
Genel Matematik ve Ticari Hesap	2 saat	2 saat	2 saat	-
Geometri, Yüzeyler, Ağırlıklar ve Hacimler Üçgenler ve Genel Aritmetik	1 saat	3 saat	1 saat	2 saat
Genel Osmanlı ve Ticari Coğrafya ve İstatistik	3 saat	1 saat	2 saat	2 saat
Genel Osmanlı ve Ticari Tarih	2 saat	1 saat	1 saat	1 saat
Tabiat Tarihi	2 saat	2 saat	2 saat	1 saat
Resim	2 saat	2 saat	1 saat	1 saat
Türkçe Güzel Yazı	1 saat	1 saat	1 saat	-
Fransızca Güzel Yazı	1 saat	1 saat	-	-
Defter Tutma Usulü	2 saat	1 saat	-	-
Yardımcı Lisanlar	3 saat	3 saat	3 saat	3 saat
Ticaret Bilimleri	1 saat	2 saat	2 saat	-
Fizik	-	1 saat	2 saat	-

	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl
Kimya	-	1 saat	2 saat	-
Ulusların Zenginliği Bilimi	-	-	2 saat	-
Kara ve Deniz Ticaret Hukuku	-	-	1 saat	2 saat
Ticari İşletmelerin İşlemleri	-	-	-	4 saat
Deniz Araçları	-	-	-	2 saat
İmparatorluğun Mali ve Sınai Kuruluşları Hakkında Bilgiler	-	-	-	2 saat
Müzakere	2 saat	2 saat	-	-
Toplam	30	30	28	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğretmenler Ve Yönetim Kurulu

Madde 22 - Okulun idare heyeti bir müdür ve iki yönetici ile öğrencilerden ücret alacak, kayıtları tutacak ve okulun yazışma işlerini yürütecek bir memurdan oluşacak ve gerekli sayıda hademe bulunacaktır.

Madde 23 - Okul müdürü bir dersin öğretmenliğini yapabilir. Bunun dışında okulun iç düzenini ve disiplinini, öğrencilerin devam durumlarını, okulun gelirlerinin ve muhasebesinin tutulmasını gözetmek ve okulun yönetimiyle ilgili sorunları öğretmenler ile birlikte görüşerek, izin alınması gerekli konuları Ticaret Bakanlığı'na yazı ile bildirmek, öğrencilerin kayıt ve kabullerini ve sınavları için belirlenmiş işlemlere bakmak ve okulun her türlü işlerinin iyi bir şekilde yürütülmesi ile görevlidir.

Madde 24 - Okul müdürü öğretmenler kurulu ile birleşerek bir öğretim yılı sonunda gerekli görülen düzeltme ve değişiklikleride içine alan ayrıntılı bir rapor düzenleyecek, bastırarak ve Ticaret Bakanlığına sunacaktır.

Madde 25 - Okulun öğretim işleriyle Ticaret bakanlığı tarafından seçilen öğretmenler görevlendirilmiştir.

Madde 26 - Öğretmenlerin görevi ders cetvelinde belirtilen gün ve zamanlarda öğretim yapmak ve işbu tüzük gereğince okulun yönetimi ile ilgili görüşmelerde bulunmaktır.

Madde 27 - İşbu tüzüğün uygulanması ile Ticaret Bakanlığı görevlidir.

2.2. TANZİMAT DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER

Ülkemizde ticaret öğretimi İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin kuruluşu ile başlar. Milli Eğitim tarihinde hiçbir eğitim kurumunun kuruluşu İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi' nin kuruluşu kadar zor olmamıştır. Bu konuda karşılaşılan en önemli güçlük İmparatorluk döneminin sosyal koşullarından kaynaklanmaktadır. 16. ve 17. yüzyıllarda Avrupa ülkelerinde halkın ticaret ve sanat hakkında geri ve yanlış düşünceleri ülkemizde 18. ve 19. yüzyılda halk arasında yer etmiştir. Türk ve İslam halkının ticarete karşı yakınlık göstermemesi ve ticaretle uğraşanları hoş görmemeleri nedeni ile ülkemizde yüzyıllarca ticaret ve sanatı kendisine meslek olarak seçenlerin büyük bir bölümünü azınlık ve yabancılar oluşturmuştur. Yalnız halkın değil, devlet adamlarının bile ticaret hakkındaki bilgi ve düşüncelerinin yetersiz olduğu dönemlerde çeşitli yüksek öğrenim kurumları kurulurken ticaret ile ilgili bir yüksek okul kurulmamıştır.

Böyle bir anlayış ve düşünüşün egemen olmasına karşın zamanla ticaretin çekici yanlarını gören halk da giderek bu yolda çalışmaya başlamıştır. Böylece ülkemizde Türk ve İslam tacir sınıfı ortaya çıkmaya başlamıştır.

Tanzimat döneminde, kişilere tanınan serbestlik ve eşitlik hakları, ticaret alanındaki çalışmalara büyük bir kolaylık sağlamıştır ve herkese dilediği yerde çalışma ve ticaret yapma hakkı verilmiştir. Ancak bu değişikliklerden en çok yararlananlar yine de İslam olmayan ve Avrupalı tacirler sınıfı olmuştur. Bunun nedeni de bu tacirler sınıfının Avrupa ülkeleri ile sürekli olarak ilişkide bulunmaları. Avrupalıların dil ve kültürünü iyi

bilmeleri, çocuklarını ona göre eğitmeleri ve özel olarak onlara ticaret bilgisi zevkini aşlamış olmalarıdır.

Bu dönemde ülkemiz ticareti tamamen yabancıların elinde kalmış, kapitülasyonlar nedeni ile devlet bu duruma müdahale edememiş bu yüzden milli tüccar sınıfı korunamamıştır. Avrupalıların dillerini bilmeyen, uluslararası ticaret bilgilerine sahip olmayan tacirler, yerlerini birer birer müslüman olmayan sınıfa bırakarak ticaret hayatından uzaklaşmak zorunda kalmışlardır.

Bu durum hükümetin dikkatini çekmiş ve ilk defa yurtda ticaret öğretimine ihtiyaç duyulmuştur. 1861' de dönemin Ticaret Bakanlığı tarafından bir ticaret okulunun kurulması için bir girişim yapılmış ise de o tarihte okulun açıldığına ve öğretime başladığına ilişkin belgelere rastlanılmamaktadır.

1881' de okulun açılması için ikinci bir girişim yapılmış maarif Nazırı Münif Tahir Paşa, bu girişimi kolayca başarmak için, maarif bütçesine yük olmayacak biçimde ticaretle uğraşanlardan ve servet sahiplerinden alınacak bağışlarla masrafların karşılanmasını önermiş ancak bina bulunmaması nedeni ile okulun kurulması gerçekleşmemiştir.

İki yıl sonra Galatasaray' da eski Mekteb-i Hukuk binasında açılmak üzere yapılan üçüncü girişim de başarılı sonuç vermemiştir.

Son olarak, 16 Ocak 1883' de zamanın Ticaret Nazırı olan Abdullatif Suphi Paşa, Bab-ı Âli' de bir konak içinde fenni okulu kurmuştur. "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi" adı verilen okul idadi ve fenni olarak iki bölüme ayrılmış ve öğretim süresi dört yıl olarak kabul edilmiştir. İdadi bölümde tarih, coğrafya, fizik, kimya gibi genel kültür dersleri, fenni bölümde de ticaret matematiği, muhasebe, mal bilgisi, hukuk, iktisat gibi meslek dersleri okutulmakta idi (1) Yabancı dil derslerine büyük önem veriliyor, Fransızca zorunlu; İngilizce, İtalyanca ve rumca isteğe bağlı olarak okutuluyordu. 30 kişilik öğretim kadrosu

(1) Altan Kitapçı (Der), İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Rehberi, Kanun ve Yönetmelikler, Met/Er Matbaası, İstanbul 1975, s.4.

arasında, okulun ilk kurucularından Münif Tahir Paşa ile diğer paşalar bulunuyordu. İlk yıl 95 öğrenci ile işe başlamış ikinci yıl öğrenci sayısı 115'e çıkmıştır. Cuma ve pazar günleri öğretim yapılmadığına göre, okulun öğretim kadrosu ile öğrencilerin önemli bir bölümünün müslüman olmuyan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Bu şekilde kurulan "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi" bir kaç yıl çalıştıktan sonra tam olarak anlaşılmayan nedenlerle bir süre kapatılmıştır. Müslüman tüccarların, bilgisizlik yüzünden sermayelerini iyi kullanmayıp yabancılara kaptırmaları ve sık sık iflas etmeleri "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi" nin yeniden açılmasını gündeme getirmiştir. Böylece dört yıl aradan sonra okul, Beyazıt' ta ikinci defa açılmıştır. (1) Bu kez üç yıllık bir yüksek öğretim kuruluşu olarak düzenlenen okulun programlarında bankalar, borsalar, demiryolları, ticaret malları, muhasebe, haberleşme ve bürokratik gibi derslerin Fransızca olarak okutulması kararlaştırılmıştır. Fransızca öğretimde karşılaşılan zorlukları yenmek ve öğrencilerin yabancı dil bilgisini güçlendirmek için de "mahreç sınıfı" adıyla ayrıca bir sınıf açılmış. Meşrutiyet devrine kadar bu şekilde öğretim sürdürülmüştür.

2.3. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER

Hamidiye Ticaret Mektebinin gelişmesi için ilk adım meşrutiyetin ilanından sonra atılmıştır. Bu dönemde kurum "Ticaret Mekteb-i Âlisi" adını almıştır. Kurumun kütüphanesi ve kimya laboratuvarı bu devir başında kurulmuş ders programları uzman kişilerce yeniden yapılmış, Usulü Maliye, Medeni Hukuk, İstatistik dersleri ile o zamana kadar seçmeli olarak okutulan İngilizce ve Almanca dersleri programlara konulmuş okulun yıllık tahsisatı arttırılmıştır.

1915' de ikinci bir reform yapılarak beklenen yararın daha geniş ölçüde olması düşürülmüş, kuruluş genişletilmiş programlar yeniden gözden geçirilmiş okul, "Kısmı Evvel" ve "Kısmı Sani" adları ile iki bölüme ayrılmıştır.

(1) Altan Kitapçı, a.g.c. S.5.

Kısmı Evvel üç yıllık tali bir öğretim, Kısmı Sani de üç yıllık ali bir öğretim kurumu olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Kısmı Evvele bağlı ve küçüklere özgü bir de üç yıllık uygulamalı ticaret şubesi açılmıştır. (1)

Kısmı Evvelde genel ticaret bilgileri uygulamalı bir biçimde, Kısmi Sanide hem teorik hem de uygulamalı bir öğretim sistemi yürütülmekte idi. Bu gelişme döneminde ilk defa uzmanlaşmaya doğru bir adım atılmış ve okulun ali kısmında bankacılık, sanayi ve konsolosluk şubeleri açılmıştır.

2.4. CUMHURİYET DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER

Cumhuriyet döneminde Milli Eğitim alanındaki en önemli gelişmelerden biri bu okulda kız-erkek öğrencilerin bir arada ilk kez eğitime başlamasıdır.

Bu dönemde yapılan reformlarla ticaret öğretiminde uzmanlaşma giderek önem kazanmıştır. 1924' te İktisat-Muhasebe bölümleri halinde yürütülen uzmanlaşma öğretimine, 1925 yılında Bankacılıkla birlikte Sigortacılık bölümü de eklenmiştir. Ülkemizde o tarihte tümüyle yabancılar elinde bulunan sigortacılık mesleğinin günümüzde önemli ölçüde yerli unsurların eline geçmiş olmasına bu okulun sigortacılık bölümünün büyük katkısı vardır.

1924 yılında Fransa' daki benzer yapıdaki okulların programlarından yararlanılarak yenilikler yapılmış ve "Ulûmu Âliye Ticariye Mektebi" adı ile 1923-1924 ders yılında İktisat Vekâletine bağlanmıştır. Yalnızca Ticaret Lisesi mezunlarının girdiği bu okula, 1927' den sonra lise mezunları da devam etmeye başlamıştır.

1929 yılında mezunlar cemiyetinin girişimiyle okulu simgeleyen rozet yapılması öngörülmüş Ticaret Tanrısı Merkür ve Sembolü hakkında bilgiler toplanarak rozet gerçekleştirilmiştir.

(1) - , Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi, Bayazıt Güneş Matbaası, (İSTANBUL) 16 Ocak 1933, s.18-19

Rozetin üzerindeki simgelerin anlamları şöyledir. (1)

Kanatlar : Yunan Mitolojisindeki Ticaret Tanrısı Merkür' ün kanatları;
Mekân aşan güç; mübadele sembolü

Âsa : Paylaştıran güç; servetin bölüşümü ve heybet sembolü

Yılan : Büyünün gücü; kandırma, boyun eğme ve inandırma sembolü.

Defne Dalı : Ticaretin barış ortamında gerçekleşmesini simgeler.

Altın Parının Dörtte biri : Değer ölçen sembol; mübadeleye aracılık yapan güç.

1936 yılında Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi adı ile iktisat Vekâletinden Maarif Vekâletine devredilen Okul, amacına daha uygun bir öğretim sistemi içinde, çalışma ve gelişmesine devam etmiştir (2)

Cumhuriyet döneminde iktisadi kalkınma hareketlerine ve iktisadi kuruluşlara verilen önem nedeni ile sayısı artan tarımsal, endüstriyel, mali ve ticari işletmelerin yönetimleri için kuramsal ve uygulamalı bilgilerle yetiştirilmiş mezunlara büyük bir gereksinim duyulmuştur. Bu yüzden iktisat ve ticaret öğretimi her geçen yıl çok büyük bir önem kazanmıştır.

1952 yılında okula akademik ünvanları kapsayan yeni kadrolar verilmiş ve öğretim kadrosu genişletilmiştir. Yine 1952' de Siyasal Bilgiler Okulu Yönetmeliğinin, öğretim üyeleri ile ilgili hükümleri, Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu' na da uygulanmıştır.

1959 yılında okul, 17334 sayılı Akademiler Kanunu ile "Bilimsel özerkliği olan, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, yüksek eğitim, öğretim ve araştırma yapan akademik kurum" haline gelmiş ve adı "İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi" olarak değişmiştir. Öğretim süresi, üç yıldan dört yıla çıkarılmış, Maliyet Muhasebesi, İktisadi İşletmecilik Dış Ticaret ve Turizm uzmanlık dalları kurulmuştur.

(1) Esat Çelebi, Yüz Yıllık Mezunları ile İstanbul Yüksek Ticaretliler 1883-1982, Fatih Yayınevi matbaası, İstanbul 1983, s. 30.

(2) Altan Kitapçı (Der), İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Rehberi, Kanun ve Yönetmelikler, Met/Er Matbaası, İstanbul 1975, s.6

1969' da, 1169 sayılı yasa ile Akademi bilimsel özerkliği ve tüzel kişiliğe sahip eğitim, öğretim ve araştırma yapan üniversite düzeyinde akademik bir kurum haline getirilmiştir. (1)

1971' de 1472 sayılı yasa ile İstanbul' da bulunan sekiz özel yüksekokul kapatılmış ve bunların yerine yeniden kurulan yedi yüksekokul Akademi' ye bağlanmıştır.

1972-1974 öğretim döneminde Muhasebe Enstitüsü, İşletme Bilimleri Enstitüsü ve Türkiye Ekonomisi Enstitüsü adı altında üç enstitü faaliyete geçirilmiştir.

1978-1979 ders yılından başlayarak Akademiye bağlı yüksekokulların çoğu fakülte haline dönüştürülmüş, Ekonomi, Eczacılık, Diş Hekimliği, İşletme, Siyasal Bilimler, Ticari Bilimler Fakülteleri Akademiye bağlı olarak öğretime açılmıştır.

1982 Temmuz ayında yürürlüğe giren yasa ile "Marmara Üniversitesi" haline dönüştürülmüştür.

(1) Altan Kitapçı, a.g.e. s.8

BÖLÜM - III

3. MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

3.1. MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KURULUŞU

Marmara Üniversitesi, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun geçici 28. maddesi gereğince Yükseköğretim kurumlarının yeniden teşkilatlanmasını düzenleyen 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 20 Temmuz 1982 tarihinde kurulmuştur. Bu kararnamenin değiştirilerek kabulüne ilişkin 2809 Sayılı Kanunun Marmara Üniversitesi ile ilgili 14. maddesi aşağıda belirtilmiştir (1).

Madde 14. İstanbul'da Marmara Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Tıp Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi'nden*

b) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Atatürk Yüksek Öğretmen Okulu'nun fakülteye dönüştürülmesi, İstanbul Yabancı Diller Yüksekokulu'nun bu Fakültenin ilgili bölümlerine katılması, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Anadoluhisarı Gençlik ve Spor Akademi'sinin bu Fakültenin Beden Eğitimi Bölümü'ne katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Atatürk Eğitim Fakültesi'nden;

c) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'nun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Teknik Eğitim Fakültesi'nden;

(1) T.C. Resmi Gazete, 28 Mart 1983.

d) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı Ekonomi, İşletme, Siyasal Bilimler ve Ticari Bilimler Fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden;

e) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı iken rektörlüğe bağlanan Diş Hekimliği Fakültesi ile Eczacılık Fakültesi'nden;

f) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İlahiyat Fakültesi'nden;

g) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Güzel Sanatlar Fakültesi'nden;

h) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Avrupa Topluluğu Enstitüsü ile Türkiyat Araştırma Enstitüsü'nden; **

ı) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademi'sine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu'nun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Basın Yayın Yüksekokulu ile Atatürk Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan Eğitim Yüksekokulu'ndan; oluşur.

2809 Sayılı Kanunda yer olmayıp sonradan üniversitemizin yeterli hazırlık ve teklifleri sonucu rektörlüğe bağlı olarak;

* 27.6.1987 gün ve 1950 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 3389 sayılı kanun ile yapılan değişiklik.

** 24.1.1991 gün ve 20765 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 3699 sayılı kanun ile yapılan değişiklik.

Üç Meslek Yüksekokulu

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, Türk Dili Bölümü ve Yabancı Diller Bölümünden başka alanlarında eğitim, öğretim, uygulama ve araştırma yapmak üzere;

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi

Avrupa Toplulukları Araştırma ve Dökümantasyon Merkezi

Geleneksel El Sanatları ve Tasarım Araştırma-Geliştirme Merkezi

İstatistik ve Ekonometri Araştırma ve Uygulama Merkezi (IEAM)

İstatistik ve Kantitatif Araştırmalar Merkezi

İşletme Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi

Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi (MAM)

Muhasebe Araştırma ve Uygulama Merkezi

Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi (ODİSEN)

Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi

Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi (TÜRKMER)

Uluslararası Ekonomik İlişkiler Araştırma Merkezi

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi (USAM)

Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi

Yabancı Diller Eğitim ve Öğretim Araştırma ve Uygulama Merkezi

Yeni Teknolojiler Araştırma ve Geliştirme Merkezi

Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi

Doğal Bitkiler ve Su Ürünleri Araştırma ve Uygulama Merkezi açılmıştır.

Ayrıca 27 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3389 sayılı

kanunla rektörlüğe bağlı olarak, kurulması kabul edilen MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ, AVRUPA TOPLULUĞU ENSTİTÜSÜ, BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ ve 1989 yılında İlahiyat Fakültesi'ne bağlı olarak açılması kabul edilen İLAHIYAT MESLEK YÜKSEKOKULU ile 1984 yılında kurulan Meslek Yüksekokulunun, SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEK OKULU, SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU VE TEKNİK BİLİMLER MESLEK YÜKSEKOKULU olarak üç ayrı Meslek Yüksekokuluna dönüştürülmesi üzerine Üniversite; 12 Fakülte, 6 Enstitü, 6 Yüksekokul ve Rektörlüğe doğrudan bağlı 3 bölüm ve 18 Uygulama ve Araştırma Merkezinden oluşmaktadır.

11 Temmuz 1992 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3837 sayılı kanunla Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle İletişim Fakültesi kurulmuş yine aynı kanunla Rektörlüğe bağlı olarak Hemşirelik Yüksekokulu ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu kurulmuştur.

3.2. MARMARA ÜNİVERSİTESİNİN GELİŞİMİ

Marmara Üniversitesi'ndeki gelişmeler, bu kurumun yayınlamış olduğu yıllık faaliyet raporlarındaki sayısal verilere dayanılarak değerlendirilecektir. Bu bölümde sırası ile öğretim elemanları, öğrenciler, bütçe, kampüs ve binalar açısından ortaya çıkan gelişmeler değerlendirilecektir.

3.2.1. ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK STATÜLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Marmara Üniversitesi'nin kuruluşundan günümüze kadar öğretim elemanı miktarında önemli ölçüde gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler öğretim elemanlarının akademik statüleri yönünden değerlendirmek daha sağlıklı olur. Bu amaçla aşağıdaki tabloda 1982 - 1993 yılları arasında profesör, doçent, yardımcı doçent, araştırma görevlisi, okutman, uzman, çevirici ve eğitim-öğretim planlamacısı sayıları verilmektedir.

TABLO : 2

MARMARA ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARININ
AKADEMİK SATÜLERİNE GÖRE DAĞILIMI

	Profesör	Doçent	Yardımcı Doçent	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi	Okutman	Uzman	Çevirici	E.Ö. Planı	Toplam
1982 - 1983	32	43	74	258	97	24	-	-	-	528
1983 - 1984	41	69	89	286	305	72	5	-	-	867
1984 - 1985	58	83	80	298	384	114	17	-	-	1034
1985 - 1986	65	119	116	324	387	124	29	-	-	1164
1986 - 1987	75	137	140	387	375	138	37	2	1	1292
1987 - 1988	128	116	163	411	408	137	43	2	2	1410
1988 - 1989	173	134	200	465	384	137	52	4	2	1551
1989 - 1990	177	169	210	520	394	136	54	4	2	1660
1990 - 1991	262	164	200	551	385	156	56	4	2	1780
1991 - 1992	218	206	243	717	382	169	66	-	2	2003
1992 - 1993	224	234	273	787	390	172	70	3	2	2155

Kaynak : Marmara Üniversitesi 1982 - 1983 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1983 - 1984 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1984 - 1985 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1985 - 1986 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1986 - 1987 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1987 - 1988 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1988 - 1989 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1989 - 1990 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1991 - 1992 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu
Marmara Üniversitesi 1992 - 1993 Personel Daire Başkanlığı Verileri

Tablo 2'de görüldüğü gibi Profesör sayısı 1982'de 32, 1988'de 128, 1993'de ise 224 dür. Doçent sayısı 1982'de 43 iken 1988'de 116'ya, 1993'de 234'e yükselmiştir. Yardımcı Doçent sayısı 1982 de 74, 1988'de 163, 1993'de ise 273'tür. Araştırma Görevlileri sayısal açıdan en yüksek kesimi oluşturmaktadırlar. Araştırma Görevlisi 1982'de 258 iken 1988'de 411'e 1993'de ise 787'ye yükselmiştir. Öğretim Görevlisi sayısı 1982'de 97, 1988'de 408, 1993'de ise 390 dır. Okutman sayısı 1982'de 24, 1988'de 137, 1993 de ise 172 dir. Uzman sayısı 1983'de 5 iken 1993'de bu sayı 70 olmuştur. Çevirici sayısı 1987'de 2, 1993'de ise 3'dür. Eğitim ve öğretim planlamacısı sayısı, 1993 yılında 2 kişidir.

Öğretim elemanlarını bir bütün olarak göz önüne alırsak ortaya çıkan artışı toplu olarak görebiliriz. Öğretim elemanı sayısı 1982'de 528 iken 1988'de 1410'a 1993'de ise 2155'e yükselmiştir. Tüm bu sayısal veriler öğretim elemanlarının miktarında önemli artışlar olduğunu göstermektedir. Ancak bu konuda daha ayrıntılı bir inceleme yapmak amacı ile aşağıda, önce öğrenci sayısında ortaya çıkan artışlar göz önüne alınacak daha sonra karşılıklı bir değerlendirme yapılacaktır.

3.2.2. ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI SAYISINDAKİ ARTIŞ ORANLARI

Öğretim elemanları / Öğrenci oranı ya da Öğretim Üyesi / Öğrenci oranında ortaya çıkan gelişmeleri inceleyebilmek için öğrenci ve öğretim elemanları miktarının birlikte ele alınması gerekmektedir. Aşağıda, öğretim elemanları ve öğrencilerin yıllara göre dağılımı verilmektedir.

TABLO : 3

MARMARA ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARI VE
ÖĞRENCİ SAYILARI *

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Yıllık artış oranı %	Tüm Öğr. Ele. Sayısı	Yıllık artış oranı %	Profesör Doçent. Y.Doç. Sayısı	Yıllık artış oranı %	Tüm Öğr.Elm./ Öğrenci	Prof.+Doç.+Y.Doç./ Öğrenci
1982 - 1983	12717	-	528	-	149	-	24.0	85.3
1983 - 1984	14899	17.1	867	64.2	199	33.5	17.1	74.8
1984 - 1985	15704	5.4	1034	19.2	221	11.0	15.1	71.0
1985 - 1986	15350	2.2	1164	12.5	300	35.7	13.1	51.1
1986 - 1987	15593	1.5	1291	10.9	352	17.3	12.0	44.2
1987 - 1988	16384	5.0	1408	9.0	407	15.6	11.6	40.2
1988 - 1989	18886	15.2	1549	10.0	507	24.5	12.1	37.2
1989 - 1990	18886	0	1658	7.0	556	9.6	11.3	33.9
1990 - 1991	21149	11.9	1780	7.3	626	12.5	11.8	33.7
1991 - 1992	22394	5.8	2001	12.4	667	6.5	11.1	33.5
1992 - 1993	25345	13.1	2152	7.5	731	9.5	11.7	34.6

* Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları Marmara Üniversitesi Faaliyet Raporlarından derlendi. Yıllık artış oranları ve öğretim elemanı / öğrenci oranları tarafımızdan hesaplandı.

Kaynak: Marmara Üniversitesi Faaliyet Raporları, a.g.e.

Tablo: 3'de görüldüğü gibi öğrenci miktarı 1982'de 12717, 1988 de 16384 1993'de ise 25345 dir. 1982-1993 yılları arasında öğrenci miktarındaki yıllık ortalama artış oranı % 7.7 düzeyindedir. Öğretim elemanlarının sayısı 1982'de 528, 1988'de 1408 1993'de 2152 dir. 1982-1993 yılları arasında öğretim elemanlarının yıllık ortalama artış hızı % 16 düzeyindedir. Öğretim

elemanları içinde yalnızca Profesör, Doçent ve Yardımcı Doçentlerden oluşan öğretim üyeleri sayısı 1982'de 149, 1988'de 407, 1993'de ise 731 dir. Öğretim üyelerinin 1982-1993 döneminde yıllık ortalama artış oranı % 17.5 düzeyinde olmuştur.

Tüm öğretim elemanları miktarını öğrenci miktarına oranlayarak bir öğretim elemanına düşen öğrenci sayısı bulunabilir. Buna göre tüm öğretim elemanları / öğrenci miktarı 1982'de 24, 1988'de 11.6, 1991'de 11.8, 1993'de ise 11.7 düzeyindedir. Anlaşılacağı gibi 1982-1993 yılları arasında her bir öğretim elemanına düşen öğrenci miktarı azalmıştır. Öğretim üyeleri / öğrenci miktarı 1982'de 85.3 1988'de 40.2, 1991'de 33.7 1993 ise 34.6 düzeyinde olmuştur. Marmara Üniversitesi için hesaplanan, her bir öğretim üyesine düşen öğrenci miktarı, bir bütün olarak Türkiye üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci miktarından daha azdır. Örneğin 1991 yılında bir bütün olarak Türkiye üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci miktarı 39 dır (1). Öğretim Üyesi başına düşen öğrenci miktarı açısından Marmara Üniversitesi'nin, diğer üniversiteler ortalamasından daha az olması, bu üniversite açısından olumlu bir gelişmedir.

3.3. MARMARA ÜNİVERSİTESİ BÜTÇESİNİN GELİŞİMİ

Bütçe ödenekleri harcama türü açısından cari, yatırım ve transfer ödenekleri olarak üç bölüme ayrılmaktadır. Harcama kalemi açısından ise ödenekler; personel giderleri, yolluklar, hizmet alımları, tüketim malı ve malzeme alımları, demirbaş alımları, makine teçizat ve taşıt alımları, yapı tesis ve büyük onarım giderleri, diğer ödemeler ve transferler olmak üzere gruplandırılmaktadır. Bu harcama kalemlerinden personel giderleri, yolluklar, tüketim malı ve malzeme alımları ile demirbaş alımları genellikle cari harcama türüne girerken makine teçizat ve taşıt alımları ile yapı tesis ve büyük onarım giderleri yatırım harcamaları türüne girmektedir. Hizmet alımları ve diğer ödemeler kalemleri ise yapılan harcamaya bağlı olarak bir bölümü cari harcama bir bölümü de yatırım harcamaları olarak alınmaktadır.

(1) YÖK, Türk Yükseköğretiminde On Yıl 1981-1991 1981 Reformu ve Sonuçları, Ankara 1991, s. 22.

Benzer bir biçimde transferler, genellikle transfer harcamaları türüne girmekle birlikte bazı durumlarda bu kalemden yapılan harcamaların bir bölümü yatırım harcaması türünde olabilmektedir. Aşağıda önce, Marmara Üniversitesinde bütçe ödeneğinin harcama kalemlerine göre dağılımı ele alınacaktır.

3.3.1. BÜTÇE ÖDENEĞİNİN HARCAMA KALEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Marmara Üniversitesinin bütçe ödeneğinin personel harcamalar, diğer cari harcamalar, yatırım harcamaları ve transfer harcamaları olarak dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

TABLO : 4

MARMARA ÜNİVERSİTESİ BÜTÇE ÖDENEĞİNİN HARCAMA KALEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

(MİLYON TL)

Yıllar	Personel Harcamaları	% Pay	Diğer Cari Harca.	K. Pay	Yatırım Harcamaları	% Pay	Transfer Harcamalar ¹	% Pay	Toplam
1986	2973	45	859	13.1	2024	31	693	11	6549
1987	5150	49.2	1455	14	3002	29	859	8.2	10466
1988	11400	56	2274	11	6335	31	524	3	20533
1989	16399	39	13530	32	11275	27	815	2	42019
1990	48613	59	6615	8	25200	31	1594	2	82022
1991	98000	62	11300	7	39980	25	9140	6	158420
1992	206843	66	18430	6	72385	23	16620	5	314278

Kaynak : Marmara Üniversitesi Faaliyet Raporları

Tablodan görülebileceği gibi Marmara Üniversitesi bütçe ödeneğinin en büyük bölümü personel harcamalarına gitmektedir.(1) personel harcamalarının bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 45 iken 1992'de % 66 düzeyine ulaşmıştır. Bütçe ödeneği içindeki ikinci önemli harcama kalemini yatırım harcamaları oluşturmaktadır. Yatırım harcamalarının bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 31 iken 1992'de bu oran % 23 düzeyine inmiştir. Transfer harcamalarının bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 11 iken 1992'de % 5 düzeyine inmiştir. Diğer cari harcamaların bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 13.1 düzeyinde iken 1992'de % 6 düzeyine inmiştir.

3.3.2. BÜTÇE ÖDENEĞİNİN HARCAMA TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Aşağıdaki tabloda Marmara Üniversitesi bütçe ödeneğinin harcama türlerine göre dağılımı verilmektedir.

TABLO : 5

MARMARA ÜNİVERSİTESİ BÜTÇE ÖDENEĞİNİN ÖDENEK TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Yıllar	Genel Yö. ve destek Hiz.	% Pay	Rek.Bağlı Ens. Ok. Böl. ve Mer.	K. Pay	Av. Yay. ve Kütüp. Hiz.	% Pay	Fen. ve Müh. Bil	% Pay	Sağlık Bil.	% Pay	Sosyal Bil.	% Pay	Toplam
1986	3095	48.7	564	89	92	1.5	215	3.4	513	8	1870	29.5	6349
1987	4561	43.5	1383	13.2	121	1.1	363	3.4	846	8.2	3192	30.5	10466
1988	8707	43	2844	14.0	226	1.1	660	3.2	2240	11	5606	27.6	20283
1989	9128	28	7862	24	692	2.1	1329	4	3850	11.8	9808	30	32669
1990	15931	19.2	16086	19.5	1221	1.5	4341	5.2	10329	12.5	34114	41.2	82022
1991	39876	25.1	39177	24.8	5212	3.3	6982	4.4	17955	11.3	49218	31	158420
1992	70818	22.5	79850	25.4	10283	3.2	14369	4.6	37646	12	100818	32.1	313778

Kaynak: Marmara Üniversitesi Faaliyet Raporları

(1) Benzer bir sonuç diğer üniversitelerde de ortaya çıkmaktadır.

Bkz. Vural Savaş - Nesrin Ertel, Türk Yüksek Öğretim Sisteminin Ekonomik Açından Genel bir Analizi, Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi, İstanbul 1987, s. 75

Marmara Üniversitesi ödeneklerinin ödenek türlerine göre dağılımını incelediğimizde en büyük payı Sosyal Bilimler almakta onu Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri harcamaları izlemektedir. Hem mutlak miktar olarak hem de oransal değer olarak en az pay ayrılan ödenek türü ise Araştırma Yayın ve Kütüphanecilik Hizmetleridir. Bu ödenek türünün bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 1,5 1989'da % 21. 1993'de ise % 3.2 düzeyindedir.

Bilindiği gibi üniversitelerin temel görevi araştırma ve yayın hizmetleridir. Ancak bu ödeme türüne bütçeden ayrılan payın çok düşük düzeyde olması, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Bütçe ödeneği içinde payı azalan tek ödenek türü Genel Yönetim ve Destek Hizmetleridir. Bu ödenek türünün bütçe ödeneği içindeki payı 1986'da % 48.7 iken 1992 yılında % 22.5 düzeyine inmiştir. Rektörlüğe Bağlı Enstitü , Okul, Bölüm ve Araştırma Merkezleri ödenek türünün payı 1986'da % 8.9 iken 1992'de % 25.4 düzeyine yükselmiştir. Fen ve Mühendislik Bilimlerinin payı 1986 da % 3.4 iken 1992'de % 4.6 düzeyinde kalmıştır. Sağlık Bilimlerinin payı 1986'da % 8 iken 1992'de % 12 düzeyine çıkmıştır. Sosyal Bilimlerin payı 1986'da % 29.5 iken 1992'de % 32.1 düzeyine ulaşmıştır. Sosyal bilimlere ayrılan payın Fen ve Mühendislik Bilimleri ile Sağlık Bilimlerine ayrılan paydan yüksek olması Marmara Üniversitesinin fakülteleri arasında Sosyal Bilimlerin daha ağırlıklı bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır.

3.4. MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KAMPÜS VE BİNALARI

Marmara Üniversitesi kuruluşundan günümüze değin kampüs ve bina açısından önemli gelişmeler göstermiştir. Bu gelişmeler toplu olarak 1992 - 1993 öğretim dönemi itibariyle aşağıda verilmiştir.

TABLO : 6

MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NİN KAMPÜS VE BİNA ALANLARI

(1992-1993)

Birimin Adı	Bina Sayısı	Blok ve kat Sayısı	Mevcut Kapalı Alan (m ²)	Devam eden inşaatın (m ²) Alanı	Toplam kapalı Alan (m ²)	Bulunduğu Yer
REKTÖRLÜK Ana Bina	1	1 Blok, 4 kat	7143	-	7143	Sultanahmet
GÖZTEPE KAM. Atatürk Egt.Fak.	2	2 Blok, 4 er kat	40695	-	40695	Göztepe/ Kadıköy
Fen-Ed.Fakültesi	1	1Blok, 4 er kat	2270	22000	24270	Göztepe/ Kadıköy
Mühendislik Fak.	1	1Blok, 3 mak	1200	-	1200	Göztepe/ Kadıköy
Teknik Egt. Fak.	1	4 Blok, 3 er kat	17000	-	17000	Göztepe/ Kadıköy
Tek.Bilim.M.Y.O	1	1 Blok,	3375	-	3375	Göztepe/ Kadıköy
İng.İşletme Bin.	1	1 Blok, 5 kat	3750	-	3750	Göztepe/ Kadıköy
Yabancı Dil.Böl. + Mutfak + Yem.	1	2 Blok, 3 kat	8600	-	8600	Göztepe/ Kadıköy
İ.İ.B.F. Dön.Ser. İşletmeler Md.	1	3 Baraka	1850	-	1850	Göztepe/ Kadıköy
Yabancı Diller Hazırlık Ders.	-	3 Ad. Bar.	2500	-	2500	Göztepe/ Kadıköy
Kantin, kafeter. market, baraka	-	1 Ad. baraka	750	-	750	Göztepe/ Kadıköy
Emin Aktar Yük. Lis. kız Öğ.Yur.	1	1 Blok. 4 kat	3100	-	3100	Göztepe/ Kadıköy
İbrahim Üzümcü Egt.ve Kül.Mrk.	1	1 Blok	700	-	700	Göztepe/ Kadıköy
Mediko Sosyal binası	1	1 Blok 4 kat	1600	-	1600	Göztepe/ Kadıköy
Avrupa Top. (AT) Arş.Mer.	1	1 Blok	1740	-	1740	Göztepe/ Kadıköy
Memur Loj.	2	2 Blok	1740	-	1740	Göztepe/ Kadıköy
Profesörler evi	1	1 Blok 10 kat	2970	-	2970	Göztepe/ Kadıköy
Öğrenci Yemekhanesi	1	1 Blok 1 kat	400	-	400	Göztepe/ Kadıköy
Teshin Merkezi	1	1 Blok 2 kat	1400	-	1400	Göztepe/ Kadıköy
Fen Bil. Ens.	1	1 Blok 1 kat	2000	-	2000	Göztepe/ Kadıköy
Egt.Yük. Ok.	1	1 Blok 3 kat	6000	-	6000	Göztepe/ Kadıköy

Birimin Adı	Bina Sayısı	Blok ve kat Sayısı	Mevcut Kapalı Alan (m ²)	Devam eden inşaatın (m ²) Alanı	Toplam kapalı Alan (m ²)	Bulunduğu Yer
Doğa Bit. ve Su Ür. Arş.ve Uy.mer	1	1 Blok, 2 kat	2000	300	2300	Sultanahmet
Türkiyat Arş. Enstitüsü	1	1 Blok, 1 kat	2750	-	2750	Göztepe/ Kadıköy
ANADOLU-HISARI KAMPÜSÜ						
Merkez Bina (Spor Böl.1.Spor S.	1	1 Blok, 3kat	14033	-	14033	Anadolu-hisarı
(2. spor salonu jimnastik)	1	1 Blok, 1 kat	1200	-	1200	Anadolu-hisarı
I.I.B.F. Çalışma Ekonomisi Bl.	1	1 Blok, 3 kat	900	-	900	Anadolu-hisarı
Bankacılık ve Sigortacılık Bl.	1	1 Blok, 3 kat	1650	-	1650	Anadolu-hisarı
Kız öğrenci Yurdu	1	1 Blok, 3 kat	1900	-	1900	Anadolu-hisarı
Yemekhane, mut-fak çamaşırhane	1	1 Blok, 2 kat	1200	-	1200	Anadolu-hisarı
HAYDARPAŞA KAMPÜSÜ						
Tıp Fakültesi	1	1 Blok, 4 kat	14500	-	14500	Haydarpa-şa/Kadıköy
Hukuk Fakültesi	1	1 Blok, 4 kat	11000	-	11000	Haydarpa-şa/Kadıköy
Eczacılık Fakültesi	1	1 Blok, 4 kat	8500	-	8500	Haydarpa-şa/Kadıköy
Sağlık Bilimleri Enst.	1	1 Blok, 4 kat	1940	-	1940	Haydarpa-şa/Kadıköy
Meslek Y. Ok.	1	1 Blok, 4 kat	1500	-	1500	Haydarpa-şa/Kadıköy
Hemşirelik Y.Ok.	1	1 Blok, 4 kat	2500	-	2500	Haydarpa-şa/Kadıköy
ISKAR Araş. Mrk.	1	1 Blok, 4 kat	2700	-	2700	Haydarpa-şa/Kadıköy
Güzel San. Fak. Sinema TV. Bl.	1	1 Blok, 4 kat	16000	-	16000	Haydarpa-şa/Kadıköy
Hayvan Laboratuvarı	1	1 Blok, 1 kat	300	-	300	Haydarpa-şa/Kadıköy
NİŞANTAŞI YERLEŞİM BİRİMİ						
Dış hekimliği Fak.	1	1 Blok, 5 kat	3650	-	3650	Nişantaşı
İletişim Fakültesi	1	1 Blok, 4 kat	8500	-	8500	Nişantaşı

Birimin Adı	Bina Sayısı	Blok ve kat Sayısı	Mevcut Kapalı Alan (m ²)	Devam eden inşaatın (m ²) Alanı	Toplam kapalı Alan (m ²)	Bulunduğu Yer
İLAHİYAT FAK.	4	4 Blok, 4 er kat	5160	21000	26160	Bağlarbaşı
İlahiyat M.Y.O.	1	1 Blok, 1 er kat	700	-	700	Bağlarbaşı
GÜZEL SAN. FAK.	2	2 Blok, 5 er kat	9280	5200	14480	Acıbadem
Meslek Yük.Ok.	1	1 Blok, 7 kat	2562	5200	7762	Beyazıt
I.I.B.A. Fransızca Kamu Yönetimi B.	1	1 Blok, 3 kat	1600	-	1600	Tarabya
Atatürk İlk. ve İnk Ta. Böl. (Toz.Köşkü)	1	1 Blok, 4 kat	750	-	750	Nişantaşı
Üniversite Hastanesi	1	3 Blok, 6 kat	9528	-	9528	Altunizade
LOJMANLAR						
Göztepe Kamp.	1	2 Blok	1740	-	1740	Kuyubaşı
Dudullu	1	1 Blok,	1400	-	1400	Dudullu
Gözcü Baba (Misafirhane)	1	1 Blok,	4000	-	4000	Göztepe
Bağlarbaşı	1	1 Blok,	500	-	500	Başlarbaşı
BASIBÜYÜK KAMPÜSÜ		ARSA	252.000	-	252.000	Başibüyük/ Kartal
600 Yataklı Arş. ve Uyg. Has. İnş.			-	98000	98000	Başibüyük/ Kartal
Eğt. Y. Ok. Binası	1		5000	-	5000	Başibüyük/ Kartal
HALKALI Kampüsü		ARSA	1228020	-	1228020	Halkalı
TERKOZ (Durusu)		ARSA	11652	-	11652	Terkoz
KANDIRA (Babaköy)		ARSA	30000	-	30000	Kandıra
Merkezi Anfi İnş.	1	1 Blok, 4 kat	-	11000	-	Göztepe
Merkezi Lab. İnş.	1	1 Blok, 4 kat	-	11000	-	Göztepe
Kütüphane İnş.	1	2 Blok, 6 kat	-	8000	-	Göztepe

Kaynak : Marmara Üniversitesi, Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı Verileri

SONUÇ

1. Türkiye'de yüksek öğretim kurumları, Cumhuriyet öncesinden günümüze değin çeşitli aşama ve değişikliklerden geçmişlerdir. 1981 yılından sonra Türk Yükseköğretiminde ortaya çıkan değişiklik sonucu 29 yeni üniversite kurulmuştur. Bu yeni üniversitelerden biri de Marmara Üniversitesidir.

2. 1982 yılında kurulan Marmara Üniversitesinin temelini Ülkemizin en eski ticaret okulu olan ve 1883 yılında kurulmuş olan İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu oluşturmaktadır. İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu kurulduğu yıldan 1981 yılına değin çeşitli aşamalardan geçmiştir.

3. Marmara Üniversitesi kuruluşundan günümüze değin öğretim elemanı ve öğrenci sayısı bakımından önemli gelişmeler göstermiştir. Marmara Üniversitesi'nde öğretim elemanları miktarının yıllık ortalama artış oranı öğrenci miktarı yıllık ortalama artış oranından daha fazla olmuştur. Bunu sonucunda öğretim elemanı başına düşen öğrenci miktarı 1982-1993 yılları arasında sürekli olarak azalma göstermiştir. Bu gelişme eğitim kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. 1991 yılında Marmara Üniversitesi'nde öğretim üyesi başına düşen öğrenci miktarı 33.7 iken bir bütün olarak Türkiye Üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci miktarı 39 dur.

4. Marmara Üniversitesi, kuruluşundan günümüze değin fakülte, yüksekokul ve enstitü miktarı açısından önemli gelişmeler göstermiştir. 1993 yılı itibarı ile Marmara Üniversitesi 12 Fakülte, 6 Enstitü, 6 Yüksekokul, Rektörlüğe bağlı 3 bölüm ve 18 Uygulama ve Araştırma Merkez'inden oluşmaktadır.

5. Marmara Üniversitesi bütçesinin harcama kalemlerine göre dağılımında personel harcamaları ilk sırayı, yatırım harcamaları ise ikinci sırada yer almaktadır.

6. Marmara Üniversitesi bütçesinin ödenek türlerine göre dağılımında en düşük pay Araştırma Yayın ve Kütüphane Hizmetlerine aittir. Bu ödeneğin Marmara Üniversitesi bütçesi içindeki payı 1992 yılında % 3.2 dir. Bu payın düşük düzeyde olması bilimsel araştırmaları olumsuz yönde etkilemektedir.

7. Marmara Üniversitesi kuruluşundan günümüze değin bina ve kampüs açısından önemli gelişmeler göstermiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Çelebi Esat (Der.) Yüz Yıllık Mezunları ile İstanbul Yüksek Ticaretliler 1883-1983, İstanbul 1983.

DPT. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1989-1983, Ankara 1989.

Kitapçı Altan (Der.), İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Rehberi Kanun ve Yönetmelikler, Met-Er Matbaası, İstanbul 1975.

----- Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi, Bayazıt Güneş Matbaası, (İstanbul), 1933.

Marmara Üniversitesi 1983 - 1984 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1984 - 1985 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1985 - 1986 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1986 - 1987 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1987 - 1988 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1988 - 1989 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1989 - 1990 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1991 - 1992 Eğitim Öğretim Yılı Faaliyet Raporu

Marmara Üniversitesi 1992 - 1993 Personel Daire Başkanlığı verileri

ÖSYM. 1990-1991 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikler, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1991.

ÖSYM, 1989 - 1990 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, ÖSYM Yayınları, Ankara 1990

Savaş Vural - Ertel Nesrin, Türk Yüksek Öğretim Sisteminin Ekonomik Açıdan Genel Bir Analizi, Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi, İstanbul 1987.

YÖK, Türk Yükseköğretiminde On Yıl 1981 - 1991, 1981 Reformu ve Sonuçları, Ankara 1991

YÖK, Üniversite Yönetim Sistemleri ve Özerklik kavramı, Ankara 1992.

YÖK, Yüksek Öğretimdeki Gelişmeler, Ankara 1983

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. si Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. 1989 yılından beri Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Eğitimi Bölümünde Uzman olarak görev yapmaktadır.